

Konstberider-Familien

”Jeg har fornyet et kært bekendtskab fra vor skoletid” – skrev den unge Grev Falkenberg fra gæstgiverstedet ”Den gyldne Ørn” i Berlin, til sin ven Helman i København – ”husker du den dejlige syvårspige, der stod som en engel på stigen på sin faders tænder, og som vi hver aften gik hen at se i det gamle ridehus?

Næppe stiger jeg af her i Ørnen, før jeg ser en plakat med træsnitsfigurer og store, røde bogstaver på dørstolpen. Det var et kunstberiderselskab, som anmeldte sine forestillinger. – Du kender den lyst og glæde, jeg altid har fundet i slige halsbrækkende kunster. Det første, jeg spurgte opvarteren om, var om kunstberidernes skueplads og hvornår jeg kunne få dem at se. – ” ”I aften, min herre! og her i gården” ” – var svaret – ”den ritterske trup logerer her; de har deres skueplads i det tomme magasin her i baggården” ”. – ”Jeg havde kun set på de flyvende træsnitsfigurer på plakaten, uden at lægge mærke til navnet. Nu da man nævnede mig navnet Ritter, blev jeg dobbelt opmærksom. På mine spørgsmål beskrev man mig den høje, gamle herre, der tillige så mesterligt spillede Pierrot, så vel som den lille, pudserlige Bajaz¹ og den døve madame; pludselig stod det hele gamle selskab mig for øje. – ” ”Og han bærer en stige med et barn på tænderne, ikke sandt?” ” – afbrød jeg opvarteren – ”ret et dejligt barn?” ”

” ”O ja” ” – svarede han – ” ”en ganske køn, lille dreng her fra fattigskolen” ”.

---

¹ ♂: Bajads; *komisk figur ved gøgler- og linedansertrupper; person, der opfører sig som en klovn... gør sig latterlig for at more andre*, jf. ODS

”Nu faldt det mig først ind, at den lille, nydelige, syvårs Gjasinda¹ nu måtte være femten år og næppe mere kunne stå på sin faders tænder på stigen. – ” ”Men er der da ikke en ung pige med, omtrent på en femten år med sorte hår og øjne?” spurgte jeg.

” ”Jo vist, min herre! Demoiselle² Ritter, som danser på ställinien og gør de smukke stillinger på hesten og spiller Columbine: Det er hende, som skaffer huset fuldt hver aften; hende er alle vore unge herrer nær ved at blive gale over. Hun kan vel næppe være over femten år, og sorte hår og øjne har hun” ”.

” ”Skaf mig straks en billet!” ” – afbrød jeg opvarteren, som allerede gjorde en skalkagtig mine og betragtede mig med opmærksomhed”.

” ”Der er endnu en god time til, min herre! Befaler De imidlertid ingen forfriskning?” ”

” ”Jo vist, te på mit værelse; men billetten først! – billetten først!” ”

”Som en vind var han ude af døren, og om [efter] få minutter stod han for mig igen med en rød, trekantet billet, som jeg straks stak i lommen. Jeg var endnu i mine rejseklæder. Min tjener havde taget mine sager af vognen. Jeg fulgte nu opvarteren til mit værelse på anden sal. Med et skalkagtigt smil og formodentlig i forventning om min erkendtlighed, gjorde han mig opmærksom på, at jeg havde den smukke Demoiselle Ritter til naboerske, og at kun en tynd bræddevæg adskilte hendes værelse fra mit” – – –

Længere var Falkenberg ikke kommet i brevet, som han en morgen tidlig ved tebordet havde begyndt på. Han sad i morgenfrakke på en ottoman i det samme værelse, opvarteren havde anvist ham på anden sal i ”Den gyldne Ørn”. Han syntes nu at høre en bevægelse i sideværelset og sprang op. ”Hun er allerede oppe” – sagde han – ”det er hende; således flyver ingen anden over stuegulvet”. – Han greb sin yndlingsbog, Corinna, kastede sig på ottomanen og bildte sig ind, at han ville læse; skrive kunne han nu ikke. Snart hørte han stemmer i sideværelset. En dyb mandsstemme lod sig høre, og et kærligt italiensk: ”God morgen, fader!” af en klar kvindestemme bragte blodet højt i kinderne på den unge greve. – ”Det er dog uret, at jeg bliver

---

¹ Navnet ”Gjasinda” forekommer tidligere i Ingemanns skrifter, jf. digtet *Gjasindas Sang i Norden* (førstelinie: ”Flyver Trækfugl mod Syd, maa jeg sukke”), trykt i *Smaadigte og Rejeminder*, 1832, s. 26f. Rudolph Bay (1791-1856) satte musik til digtet, jf. Kristian Nielsen: *Håndbog i B. S. Ingemanns Liv og Forfatterskab, II*, 2009, s. 26, nr. 25. - Gjasinda eller rettere Giacinta Maria Francesca Giusti (o.1790-1848), var italiensk mosaikarbejderske, bosat i Rom, ~ 1° o.1805 m. den danske arkitekt Jacob Laurids Thrane (1785-1819). I slutningen af 1806 eller begyndelsen af 1807 fulgte hun sin mand til Danmark, og efter dennes død (1819) rejste hun atter til Rom, med sine små børn. ~ 2° efter 1821 i Rom m. den danske historiemaler Andreas Ludvig Koop (1792-1849) (som portrætterede Ingemann og Lucie ca. 1820), som var rejst til Rom og logerede der - hos sin senere hustru. - Det er ikke utænkeligt at Ingemann har mødt Gjasinda i Rom og måske har ladet sig inspirere af hendes gøren og laden; længere fremme i nærværende historie fremgår det, at Gjasinda beskæftiger sig med mosaik

² Benævnelse på en ung, ugift, ofte udenlandsk dame

boende her, uden at sige dem det!” – sagde han ved sig selv – ”men hun er alt for elskværdig – og det er til pas til den gamle: Hvorfor er han så mistroisk? Ikke et ord kan man sige til hende, uden han skal høre det”. – Gennem den tynde bræddevæg kunne han nemlig, uden egentlig at lytte efter, høre næsten hvert ord, der taltes, især når den gamle, døve madam Ritter var til stede og de måtte tale højere, end sædvanligt.

Den første aften, han kom, havde han ved forestillingen set og straks genkendt det hele selskab, på Demoiselle Ritter nær, hvis blændende skønhed i første øjeblik havde henrevet ham, og hvis mageløse lethed og ynde han længe havde beundret, så vel ved linedansen som ved de skønne og farlige stillinger på hesten, indtil han først, ved at se hende som en naiv Columbine i pantomimen, med inderlig glæde havde genkendt det dejlige barn, der stod som en barndomsengel med uudslettelige træk i hans sjæl.

Den unge, livlige Grev Frits til Falkenberg var af en gammel, adelig slægt. Han var eneste søn af en rig greve i Danmark og arving til betydelige godser. Faderen havde ladet ham gennemgå en latinskole i en af provinserne, hvor han i en gammel slægtnings hus var overladt til sig selv og under den sletteste skoletugt havde udviklet sine naturlige anlæg til al mulig ungdomslystighed og vildhed. Til et frit, eventyrligt liv stod hele hans hu, og hver gang han havde set et rejsende skuespillerselskab eller en trup kunstberidere og linedansere, der sædvanlig i småstederne drog i deres fantastiske ridderpomp med trompetklang gennem gaderne, havde hjertet hoppet i livet på ham af glæde, og han havde været i den største fristelse til hemmeligt at løbe bort, for at følge med slige ”lyksalige mennesker” gennem verden. Kun med møje havde hans jævne og besindige skoleven, Helman, formået ham til at gå skolen ordentligt igennem; men næppe var han blevet student og havde hørt et års akademiske forelæsninger, førend faderen måtte give ham tilladelse til at tilfredsstille sin lyst til frihed og eventyr ved en udenlandsrejse. Vel havde faderen medgivet ham en sat og alvorlig rejsefælle, der på en måde skulle være hans hovmester; men Grev Frits var 23 år gammel, og denne tvang var ham uudholdelig. Hovmesterens helbred kunne ikke udholde alle de besværlige fodvandring over de schweiziske bjerge, som Grev Frits ikke ville lade sig tilbageholde fra. De skiltes derfor ad på udrejsen, og nu var den unge greve, efter en toårig rejse gennem Frankrig, Schweiz og Italien, kommet over Wien til Berlin, for derfra at gå over Königsberg og Riga til Petersborg, hvor han skulle modtage en underordnet diplomatisk post, han nylig efter faderens ønske var blevet udnævnt til.

Han agtede ikke at opholde sig længe i Berlin; men hans fornyede bekendtskab med det ritterske kunstselskab og hans deltagelse for den skønne Demoiselle Ritter lod ham forglemme hele sin rejseplan og alt andet i verden. En måned endnu ville det ritterske selskab opholde sig i Berlin, hvorfra de agtede sig til Italien. Grev Frits havde skrevet hjem om veksler og forlænget permission af sine foresatte. Han havde foregivet en upasselighed, der forbød ham at rejse højere nord på i den koldeste vintermåned. Postbudet havde nylig bragt ham vekslerne og den forlangte permission, og han var overstadigt lystig. Hver aften havde han set den skønne Gjasinda ved kunstforestillingerne og hver middag talt med hende og siddet lige over for hende ved Table d'hôte¹. Han havde erindret hende om deres barndoms bekendtskab, og hun havde med den ivrigste deltagelse glædet sig derover og fortalt ham, hvorledes hun ret godt kunne huske drengen i den brune trøje, som hver aften rakte hende et æble, når hun hoppede ned af stigen og gjorde sin kompliment for det lille købstadspublikum. Hun kunne endnu tale noget dansk, og det naive i hendes elskværdige væsen syntes ham aldrig mere henrivende, end når hun undertiden i spøg sagde nogle halvdanske ord til ham ved bordet. Hendes fader, den gamle kunstberider og mimiker, sad altid ved hendes side ved bordet. Hans lange, slapt rynkede ansigt, som i Pierrotmasken kunne bringe den sørgmodigste til latter, bevægede sig aldrig til noget smil udenfor scenen, og ved bordet sad han altid som i dybe tanker uden at mæle et ord, om der aldrig blev leet og spøgt så meget omkring ham. At han i høj grad var tungsindig, var alle bekendt, og ingen talte til ham uden nødvendighed, for ikke at få et kort og undvigende svar. På den anden side af datteren sad ved bordet altid den gamle Madam Ritter, som heller ingen del tog i underholdningen. Hendes ansigt bar umiskendelige præg af en tidligt afblomstret skønhed, hun havde i sin ungdom været en berømt liniedanserinde, hvilket hendes lette bevægelser endnu røbede. Hendes forretning var det nu at sidde ved indgangen af skuespilpladsen og uddele billetter. Den egentlige lystige person i selskabet var en lille, aldrende mand med et fuldkomment abeansigt og med en sådan overflod af munterhed og overgivenhed, at han spillede sin bajadsrolle alle vegne, så vel ved bordet som på skuepladsen.

---

¹ Således benævnt når måltiderne på et hotel indtages på et fast klokkeslet, hvor gæsterne sidder samlet omkring et stort bord. I Danmark forbindes det oftest med et pensionat, jf. Wikipedia. Kan også betyde en fuld-retters menu, som tilbydes et begrænset antal gæster til fast pris, jf. diverse internetsider

Hele selskabet talte almindeligvis tysk, men med fremmed accent og undertiden blandet med et italiensk eller fransk ord. Fader og datter syntes at være protestanter, men moderen katolik.

Selskabets måde at leve på, så vel som deres dekorationer og garderobe, røbede en velstand, som dagligt forøgedes ved det store tilløb, de havde i Berlin. Alle galante, unge herrer måtte se og kunne bedømme Demoiselle Ritter. De kunstkere, som ikke foragtede det lavkomiske, kunne ikke noksom beundre den gamle Ritters mesterligt komiske minespil; og Bajaz's ret naturlige abestreges havde i særdeleshed beundrere blandt almuen. På et par opvartere og rideknægter nær, bestod selskabet kun af disse fire personer. Når forestillingen om aftenen var endt, trak de sig altid tilbage til deres værelser og modtog hverken besøg eller indbydelser. Den strenghed, hvormed den gamle Ritter bevogtede sin datter, var almindelig bekendt. Hun sås aldrig uden ved hans side; men hun syntes ingen tvang at føle derved; hun talte mildt og venligt med alle, og faderens strenge alvor og tavshed lagde intet bånd på hendes livlige, ofte barnlige munterhed. Ved de daglige bordsamtaler havde Grev Frits bemærket, at hun ikke manglede smag og dannelse; hun var bekendt med de åndrigste og bedste smagsværker i de fleste nyere sprog; men den fordringsløshed og rene naturlighed, hvormed hun frit og åbenhjertigt ytrede sig, gav hende den største ynde. De artigheder og smigrerier, hun daglig måtte høre, havde hun en vis vanefærdighed i at aflede og gøre til spøg; de mange forelskede blikke og undertiden ikke meget beskedne ytringer, som hun, selv i faderens nærværelse, i sin stilling undertiden var udsat for, syntes hun i almindelighed enten ikke at forstå eller ikke at bemærke.

Grev Frits havde også en dag forgæves anvendt al sin finhed og kækhed på i faderens nærværelse at bibringe hende en let forblømt kærlighedserklæring. Den tone, hvori hun havde takket ham for den alt for store artighed, havde gjort ham skamrød, og den snildhed, hvormed hun siden havde vidst at gøre enhver sådan ytring fra ham latterlig, idet hun tillige øjensynlig viste de andre unge herrer mere opmærksomhed, var undertiden nær ved at bringe ham ud af al fatning, idet han røbede sin skinsyge ved kunstlet¹ ligegyldighed. Han beskyldte hende da ofte i sit hjerte for et fint og grusomt koketteri; men det første venlige blik eller ord, hun så skænkede ham, var nok til atter at retfærdiggøre hende. Således hildede han sig dagligt dybere og dybere ind i en stedse voksende lidenskabs labyrint, uden at han endnu selv vidste andet, end at han var en fri, lystig rejsefugl,

---

¹ ☺: Unaturlig; overdreven

som kun morede sig for en kort tid med at lege fange. De mange småforelskelser, han tappert havde udstået og sjældent havde behøvet mere end otte dage til at glemme, betog ham al betænkelighed ved dette så underholdende bekendtskab, der dog allerede i den grad udfyldte hans sind, at han følte en uimodståelig trang til at meddele sig. Derfor havde han nu denne morgen begyndt brevet til sin adstadige ven, Helman, som han dog vidste bekymrede sig mere om en variant til Homer eller Cicero, end om alverdens kærlighedshistorier. Brevet blev liggende ufuldendt. Med bogen i hånden, sad Grev Falkenberg atter hele formiddagen på sit værelse og hørte Gjasinda i sideværelset danse, le og synge. Han havde været fjorten dage i ”Den gyldne Ørn” og vidste endnu ikke hvorledes Berlin så ud. Ellers behøvede han kun få dage til flygtigt at have beset en fremmed stads mærkværdigheder og til at have gjort bekendtskab med alle dens offentlige forlystelser. Alle forundrede sig over den besynderlige rejsende, som bestandig blev hjemme, uden at han selv syntes at bemærke denne forandring i hans lystige rejseliv. Det ringede endelig til Table d’hôte, og han skyndte sig til sin sædvanlige plads. Så snart bordselskabet havde taget sæde og Demoiselle Ritter sad lige over for ham, var han straks i en livlig samtale med hende. Han talte om den sidste aftens forestilling, og uden at sige et ord, som kunne gælde for smiger, priste han det frie kunstnerliv i almindelighed og udbrød i begejstret entusiasme over den lykke, det måtte være, at kunne danse verden således igennem, som på en lysstråle, eller at kunne fare dristigt gennem luften med tåspidsen på en vild, flyvende hest.

Gjasinda gav ham ret og så, barnligt triumferende, til sin mørke fader, idet hun nikkede og klappede i hænderne af glæde over denne oprigtige lovtale over hendes kunst, medens den gamle rystede på hovedet og tav.

”Men, min Gud, Hr. Greve! har De da aldrig prøvet derpå?” – sagde hun – ”det er den letteste ting af verden, når man kun ret har lyst og glæde deraf og ikke er svimmel eller frygtsom”.

”I min barndom var slige øvelser min største glæde” – svarede Grev Frits – ”siden har jeg ikke haft lejlighed dertil, og desuden” – han ville have sagt et ord om det upassende deri for hans stand og stilling, men bemærkede det stødende heri og holdt pludselig inde, idet han blev blodrød.

”Nu, og desuden sømmer det sig ikke for en greve og fornem herre, ville De vel have sagt?” – tog Demoiselle Ritter muntert ordet – ”dog hvorfor ikke det? Kan ikke konger og fyrster danse på et gulv og galoppere på en paradehest, for deres fornøjelse, uden at tabe æren og majestæten derved? Hvorfor da ikke på en lettere og raskere måde?”.

”Jeg giver Dem fuldkommen ret deri!” – svarede Grev Frits ivrigt – ”man er kun alt for tilbøjelig til at lade sig gøre til slave af sin tids vrangmeninger og usle fordomme. Var der nogen ret kraft og selvstændighed i verden, ville den ikke heller se så ensformig og kedsommelig ud; men jammerligt er det: Selv de dristigste mænd, som taler om deres frihed og selvstændighed med stolthed, har ikke engang mod til at gå over gaden uden med et smagløst tårn af en filthat på hovedet og som komplette vanskabninger af parisisk mode- og skræddertyranni. Det er da ikke at tænke på, at nogen skulle have mod til at leve på en djærv, ejendommelig måde eller sætte den livsplan igennem, han efter sin natur og betragtning af livet må anse for den skønneste og mest passende for sin ejendommelighed. Man vil ikke gøre opsigt, hedder det, man vil ikke anses for en nar, og så lister man sig som de største narre gennem verden så kedsommeligt som muligt, i det smagløseste spidsborgerkostume, og tør næppe gøre et hop udenfor overenskomstens indsnerpede kreds, for ikke at blive til latter for den store hob sømmelighedsslaver omkring os. Derfor glæder det mig altid, når jeg ser mennesker, der kækt har løsrevet sig fra disse kedsommelige former og farer verden igennem som frie, rejsende kunstnere, der har privilegium på at indrette deres hele liv efter eget godtbefindende, og som lige så godt kan stå på hovedet som på benene, uden at nogen har ret til at forarge sig derover”.

”Bravo, bravo! Det har han lært af mig!” – råbte Bajaz, der sad ved siden af ham og under hans ivrige tale havde listet sig til at snappe stegen af hans tallerken og bemægtige sig hans glas og flaske. Han stak nu det sidste glas ud af grevens rhinskvin med en ret veltilfreds bavarianmine. ”Ho! Ho!” – vedblev han – ”det var den rene drue – Deres ord i æren, Hr. Greve! Fanden i vold med disse elendige, smålige sømmelighedslove! – Jeg gør med største fornøjelse så mange hop, som De vil, udenfor overenskomstens indsnerpede kreds, som ikke er større, end en tallerken eller et af disse små, grønne glas”.

”Bravo, Hr. Bajaz!” – sagde Grev Frits og forlangte en ny flaske, idet han lo med de andre og morede sig mest af dem alle over denne sædvanlige bajadsstreg.

Men på den gamle Ritters pande fordoblede de dybe furer. – ”På min regning!” – sagde han til opvarteren. – ”Spar den slags vid til fjælleboden, Pietro! Der kan vi trænge til det!” – sagde han til sin lystige kunstbroder og hensank atter i sin sædvanlige tavshed.

Det var så stor en sjældenhed at høre et ord fra den gamle, sære mimiker, at der blev en almindelig tavshed ved bordet; men Bajaz satte et så

langt og højtideligt ansigt op ved den uventede irettesættelse, at han snart fik latteren igen på sin side og bragte underholdningen igen i gang.

”Hvad giver De mig, Hr. Greve! så lærer jeg Dem alle mine kunster på otte dage!” – sagde han til sin lystige sidemand – ”i hovedprincippet er vi allerede enige: Frihed, den gyldne frihed er alle ædle kunsters amme; så kommer couragen, og at man ikke er bange for at sige en dumhed, når man er betalt for at sige lutter vittigheder. Dumhed og vittighed er desuden søskendebørn: De største dumheder er netop de bedste vittigheder, når de kun synes at komme fra et oprigtigt hjerte; thi det må man sige til ære for den ædle menneskenatur: Hvad man ler mest af i verden er dog i grunden ikke andres kløgt, men vor egen, og man føler sig aldrig kløgtigere, end når man tror at opdage, at andre skikkelige folk er ret hestedumme¹”.

”Deri er jeg langt fra at være enig med Dem” – svarede Grev Frits – ”man kan jo lige så godt le ad sine egne urimeligheder som ad andres. For på en kunstfærdig måde at give dumheden til pris selv for de enfoldiges latter, må man nok desuden besidde et talent, som ikke lader sig erhverve ved studium, og kunne De end på otte dage lære mig hele Deres teori om bajadsrollen, måtte De dog tillige låne mig Deres humor og Deres ansigt, hvis jeg på Deres vis skulle få en eneste til at le”.

”De smigrer, Hr. Greve!” – svarede Bajaz – ”min bedste humor henter jeg – som kældersvenden ved – af den grønne flaske, og mit ærværdige ansigts lighed med den vævre skabning, Fanden skal have skabt, for at parodiere os mennesker, er et fortrin, man ikke skulle smigre mig med. Men som jeg siger Dem, Hr. Greve! jeg vil forpligte mig til, inden otte dage at gøre Dem til så god en Bajazzo, som nogen vil forlange, hvis De virkelig har den respekt for vor ædle, højst fortræffelige kunst, som De forsikrer, og ikke finder det en adelsmand uværdigt at stå på hovedet, hvor alle andre velmeriterede honoratiores står på benene”.

”Den stilling i Deres liv var det ikke just min mening fortrinsvis at udhæve”² – svarede Grev Frits og tømte muntert sit glas – ”den ville genere mig vel meget, og netop det utvungne og raske i de ekvilibristiske kunster er det, som behager mig. Ville Demoiselle Ritter være min lærerinde, skulle De dog se, jeg blev hendes taknemmelige og lærvillige skolar³. Jeg har nemlig aldrig kunnet lære noget til gavn af mænd, og jeg havde aldrig lært at gå

---

¹ ☺: Meget dumme

² ☺: Fremhæve

³ ☺: *Person, der modtager undervisning eller vejledning; discipel; elev; lærling, jf. ODS*

alene eller at tale, endsige at læse og skrive, hvis jeg ikke havde lært det af damer”.

”Skade, at jeg ikke tør tilegne mig den smigrende tiltro, Hr. Greve!” – tog Demoiselle Ritter nu ordet – ”og i undervisningskunsten måle mig med Deres barnepige! Jeg kunne ellers have stor lyst til at sætte Deres lærvillighed og behændighed på prøve”.

Grev Frits’ kinder blussede; med livlig begejstring ville han have modtaget det halvt i spøg gjorte tilbud; men idet hans øjne søgte den muntre Gjasinda, for at se om han skulle tage denne ytring for drilleri eller alvor, blev han et så tragisk udtryk vár i den gamle Ritters blege, rynkede ansigt, at han forstummede forbavset; thi den mine, hvormed den gamle komiker betragtede ham, stod i så skærende modsætning til det raske, lystige liv, hvorom talen var, og til datterens muntre letsind, at det var ligesom et flygtigt, ubesindigt ord her kunne have et helt livs ulyksalighed til følge. Den standsning i underholdningen, som herved indtraf, benyttede den gamle Ritter til at rejse sig. Alle stod fra bordet; man hilste hverandre flygtigt, som sædvanlig, og hver gik til sit.

Ved forestillingen om aftenen var Grev Frits atter til stede. Demoiselle Ritter var den aften endnu skønnere i hans øjne, end nogensinde før. Når han nu tænkte sig lige over for hende på den bævende linie og, med samme lethed som hun, således svævende i luften med hende, syntes ingen stilling i verden ham skønnere og mere begejstrende. Da hun i den glimrende mamelukdragt¹ fór ham let forbi, med den nydelige tåspids på sadelpuden, drømte han sig ligeledes ved hendes side, og skuepladsen løb rundt for hans øjne. Han så endnu bestandig kun hende, medens Bajaz satte alle lunger i bevægelse ved sit latterlige ridt, og den gamle Ritter med en mageløs fasthed og sikkerhed overtraf dem begge, idet han, som den ville jæger, fór i næsten usynlig hvirvelfart hen i kredsen, med foden som fastnaglet til den blotte ryg på en sort fnysende hingst. Endelig så Grev Frits den skønne tryllerinde igen, som Columbine, og misundte Bajaz, der, som Arleqvino², turde tage hende i hånden og omfavne hende. Da nu også den gamle Ritter fremtrådte, som Pierrot, og i komisk minespil syntes at overgå sig selv, idet han tvang alle tilskuerne til en umådelig latter, glemte Grev Frits aldeles det besynderligt alvorlige og næsten forfærdende indtryk, det samme komiske ansigt havde

---

¹ En slags vide, temmelig lange benklæder eller løse benklædeben, der tidligere (især omkring 1850) anvendtes af (smaa)piger, og som fremstilledes af tyndt, hvidt stof, udstyredes med mellemværk, blonder olgn. og ofte rynkedes omkring ankelen, jf. ODS

² ☺: Harlekin

gjort på ham ved middagsbordet. Han ydede ham højrøstet bifald og tumlede, som beruset, ud blandt de glade, larmende tilskuere.

Næste formiddag sad Demoiselle Ritter, allerede påklædt til rideøvelserne, med en mandolin i hånden, i sit værelse og nynnede en munter vise. Hendes fader sad i en fin overpudret morgenfrakke ved et skrivebord, fuldt af papirer og bøger, hvori han syntes så fordybet, at han aldeles ikke bemærkede hvad der foregik omkring ham. Bajaz stod ved et stort skab og hjalp den døve Madam Ritter med at efterse garderoben og nogle dekoraionsstykker, ved hvilken forretning han tillod sig mange overgivne fagter. ”Min amotrøje må også til skrædderen, madam!” – sagde han og kastede en silketrøje med et par spraglede fjervingler på stolen – ”skal vi engang give Amor og Psyche igen og jeg skal ride til Olympen på tovet, må vingerne dog ikke falde af mig på vejen! – og vor måne – ak, den er i en højst ynkelig tilstand; hvor skal jeg kunne sukke for en sådan lumpen måne, om Columbine var aldrig så dejlig! – Månen må også til skrædderen”.

”Det er jo moders gamle måne, Pietro!” – sagde Gjasinda – ”når du skal sukke for mig, skal jeg bede om den nye!”.

”Da denne måne var ny, børn!” – sagde den stille, blege kone og sukkede – ”da var det en lykkelig tid: Da sad jeg ikke med billetkassen ved indgangen, og da sad ikke fader så mørk og tavs og beregnede udgifterne; da fløj han med liv og sjæl fra Olympen, som en virkelig Amor, og hentede sin Psyche – nu er det anderledes”. Hun lagde den lille, runde sølvflorsklud omhyggeligt sammen og vendte sig bort, idet hun hemmeligt viskede sig en tåre af de sorte, indfaldne øjne.

”Det var før min tid, madam!” – svarede Bajaz – ”Nu ja, en sådan måneskinstitid kan jo heller ikke vare evigt; men derfor vil vi ikke hænge med hovedet. Bliver De og Hr. Ritter aldrig glade og lystige igen, så får jeg en rem af huden, frygter jeg, og bliver en miserabel, melankolsk Bajaz, og hvorledes vil det da se ud med lystigheden og søgningen? Signora Gjasinda kan vel sagtens endnu en halv snes år skaffe os lapsene til huset, og Hr. Ritter de solide honorarios; men skrabet, madam! det højtærede skrabet er mit med æren: Skaffede jeg ikke janhage¹ til hus, stod hele tredie plads tom, og det er dog den største. Syng, syng dog, Signora Gjasinda! og få Deres moder til at glemme de gamle historier!” – tilføjede han halvt sagte, idet han atter tog nogle dragter frem og undersøgte deres mangler.

”Den stakkels moder!” – sagde Gjasinda – ”hun er ked af dette liv, og det er dog så uendelig morsomt. Når man ikke længere kan være med, kan

---

¹ ☺: fattige, tarvelige personer; pøbel; pak

jeg nok vide, det må være kedeligt; men det er dog tusinde gange bedre, end at sidde i skuret i Florents¹ og pille med det forskrækkelige mosaik”².

”Florents!” – gentog madam Ritter, som kun havde hørt dette ord – ”længes du også efter Florents? mit barn! Herre Gud! kan du endnu huske det? Du var dog kun fem år, da vi kom derfra. Ja, du har ret, der var det bedre, selv i vor største armod og elendighed. Der sad du, som en lille gudsengel, hos os i den fattige brakke og så på mosaikarbejdet, og når det var et helgenbillede eller den hellige jomfru, foldede du fromt og kønt dine små hænder og bad til hende. Men så skulle vi hen og se de fremmede liniedansere” –

”Ak ja, moder! det glemmer jeg aldrig” – udbrød Gjasinda, ”det var min lykke!”.

”Gud hjælpe dig for lykke, mit barn!” – vedblev moderen – ”den lykke har jeg kendt før du blev født; gid du aldrig således må kende den!”.

”Men hvorfor blev vi da ikke i Florents, moder! Det var vist min skyld: Jeg overhængte dig vist både dag og nat, til jeg fik lov til at danse og ride”.

”Nej, mit barn! Du var uskyldig deri – det skulle så være – den gamle lyst kom igen – det var som tarantellen³ havde stukket os, og vi måtte danse verden igennem og opdrage dig til de ulyksaligste kunster. Var vi blevet i Florents, havde du nu siddet stille og ærbar i klosteret, i stedet for, at du, som et letsindigt verdensbarn, må sætte livet på spil hver dag, for at vinde guld til dine forældre og fordærvelig smiger og beundring for dig selv. Endnu er du glad og uskyldig; men Himlen bevare dig, barn! du må selv hver dag lokke fordærverne om dig i hundredvis”.

”Men kære, gode moder! Du har jo selv med lyst og glæde øvet den samme kunst, og du er dog så god og from – hvorfor skulle jeg da blive så ond og fordærvet derved?”.

Moderen tav pludselig, og Gjasinda bemærkede ikke, at et bittert, harmfuldt blik fra den gamle, tavse fader havde ramt hende.

”Sæt dog ikke Signora Gjasinda slige skrupler i hovedet, madam!” – sagde Bajaz og gjorde et krumspring – ”hun kan tidsnok tabe modet og lystigheden med, og så skal pokker længere gøre saltomortale, allerhelst hvis hun vedbliver at sætte mit gode lune på prøve og le ad alle mine høviske kærlighedserklæringer og daglige knæfald, som i det sidste år har kostet mig cirka ti par dyre pantalons⁴ af diablementfort¹”.

---

¹ ☉: Florenz, nu Firenze

² Se note om Gjasinda på side ???

³ ☉: Fugleedderkop; dans

⁴ *Lange benklæder, der i maskekomedien (Commedia dell'arte) bæres af den lystige figur Pantalone, jf. ODS*

”Er det ikke nok, lille Pietro! at jeg hver aften er din ømme elskerinde på brædderne? Skal jeg også være det uden for scenen, må du smukt tillade mig at være ubønhørlig. Alt hvad jeg kan gøre for dig er, at jeg syer dig en smuk, blød knæpude, hvorpå du med mindre besværlighed og bekostning hver dag kan modtage din kurv for mine fødder. Bring nu moder på andre tanker og lad os være glade!” – Dermed begyndte Gjasinda at spille et livligt og muntert akkompagnement, hvortil den lille Pietro straks dansede og gjorde saltomortale. Gjasinda sang:

”Herlige vovespil!
Hæv dig, hvo flyve vil!
Lystig i luft dig sving!
Saltomortale-spring!

Glad jeg i vuggen lå;
strålende fe jeg så:
Tåspids på vingehest,
Fløj hun fra øst til vest.

Højt under måne-vej
sølvstrålen skued jeg,
tråden, så blank og ren,
spunden på lykkens ten.

Fast den i himlen stod;
vinger jeg bar på fod,
dansed med frejdigt sind
til de gudsengle ind.

End under måne-vej
solstrålen skuer jeg:
Stålstræng i fakkelglans
Klirrer til luftig dans.

Livstråden brister ej;
jorden ej rører jeg:
Lys glinser himmelhal –

luft er min dansesal”.

Næppe havde hun endt sangen, førend det bankede på døren. Pietro åbnede den, og i glimrende kunstberiderdragt, med en fjerhat i hånden og et guldbroderet skærf om den tyrkiskblå silketrøje, trådte en høj, ung herre ind i stuen og hilste den forbavsede familie med korslagte hænder over brystet, på samme måde som de sædvanligvis hilste publikum på scenen. Uagtet maskeradedragten og det påklinede mundskæg kendte Gjasinda straks Grev Frits og gættede årsagen til hans komme og besynderlige kostume.

”Ej, ej!” udbrød hun – ”Grev Falkenberg! – De tager mig på ordet, ser jeg, og vil gå i skole hos mig! – Ih, bravo! Optrædelsen er glimrende og dragten særdeles smagfuld; men, De må undskylde mig! uden min faders tilladelse kan jeg ikke gøre alvor af spøgen; og skulle De brække halsen ved det første forsøg, ville det også virkelig gøre mig ondt”.

”Hvad betyder denne spøg? min herre!” – sagde nu den gamle Ritter og rejste sig. – ”I vor huslige kreds spiller vi ikke komedie. Det er en egen måde, De behager at ære os og vor håndtering på, ved at nedlade Dem til vort farcelivs manerer og adfærd og indtræde i vort lag med alle vore påfuglefjer; denne fortrolighed, min herre, er så langt fra at smigre mig, at jeg ville anse den for en bitter og hånlig spot, hvis Deres lystighed og letsindighed ikke overbeviste mig om, at Deres mening ikke har været at prostituere andre – end Dem selv”.

Denne modtagelse gjorde Grev Frits pludselig alvorlig; han glemte al spøg og den hele lystige måde, hvorpå han havde i sinde at fremstille sig som dilettant i kunstselskabet.

”Undskyld mig, Hr. Ritter!” – sagde han næsten forlegen – ”hvis jeg har været så uheldig at fornærme Dem! Jeg kommer virkelig i den ganske alvorlige hensigt, at udbede mig Deres vejledning i en kunst, som jeg er så langt fra at ringeagte, at jeg nu for min fornøjelses skyld agter at lære den til gavns. Jeg anvender med glæde så meget derpå, at De uden tab kan give mig to timers daglig undervisning i fjorten dage eller så længe De opholder Dem her”.

”I fjorten dage tror De altså at kunne lære til gavns hvad jeg efter tredive års daglig øvelse endnu ikke erkender mig for mester i” – svarede Hr. Ritter mørk – ”jeg må tilstå, De har enten meget høje tanker om Deres ekvilibristiske geni, eller De må anse det for lige så let en sag, som at springe buk eller gå på stylter”.

”Nogen færdighed og øvelse har jeg allerede” – svarede Grev Frits ivrig – ”fra jeg var ganske lille har jeg haft en lidenskabelig, næsten rasende lyst til alt sligt. Jeg erkender Dem og Deres datter for de største mestre i denne den frieste og dristigste af alle kunster, og jeg ville være Dem uendelig forbunden” – – Han holdt pludselig inde og betragtede den gamle herre med forbavselse. Over det blege, dybt furede ansigt fór et flygtigt udtryk af vild glæde og bitter, nagende smerte; der glimtede en ungdommelig ild i hans mørke øjne; men dette pludselig opflammende liv forsvandt som et lynlimt, idet han stirrede den unge, livslystige greve stift og gennemborende i øjnene. ”Ja, rigtigt!” – sagde han – ”således har jeg også set ud engang – således stod jeg for min gamle mester og troede at springe ind i Himlen, da jeg sprang i den dybe, umålelige afgrund”. – ”Lad os være ene, børn!” – sagde han til de andre og vinkede med den magre hånd – ”kom, sæt Dem, Hr. Greve! Vi to må tale nærmere sammen! – Vil De være min skolar, vil jeg dog vise Dem hvortil den frieste og herligste af alle kunster fører”.

”Hold Dem kæk, Hr. Greve!” – sagde Gjasinda, idet hun greb sin mandolin og hilste ham venligt for at gå – ”Hvad min fader så siger, han elsker dog i grunden intet i verden som vor frie og glade kunst”. Hun tog en akkord på mandolinen og nynnede, idet hun, let som en fugl, hoppede ud af stuen:

”Lys glinser himmelhal –
luft er min dansesal!”.

Grev Frits stod som fortryllet af den muntre piges smil og dejlige fuglestemme og syntes rent at have glemt den gamle herre, der stod lige over for ham og betragtede ham skarpt med et medlidende træk i det mørke åsyn. Først da Gjasinda havde lukket døren efter sig og de andre, og Grev Frits var ene med den gamle, besindede han sig igen, som en, der pludselig udrides af en skøn, forbifarende drøm, idet den gamle lagde sin knokkelhånd på hans skulder og sagde med en dyb, næsten klangløs stemme: ”Betragt dette åsyn, unge menneske! og lær at grue for den lyksalighed, De nu drømmer om! Der gives ingen elendigere skabning på Jorden, end en udbrændt entusiast, der har raset for en id, han har lært at foragte og dog må udøve, for at opholde det usle liv”.

”Men, bedste Hr. Ritter! Hvor kan De tale således?” – afbrød Grev Frits ham, men holdt inde med en hemmelig gru, idet han ret betragtede ham.

”Ja læs, læs kun i dette ansigt!” – vedblev Ritter – ”og se hvad en gøglermaske er, hvor en kunstnerånd er gået til grunde! – Jeg stod også engang, fri og frejdig som De, og lod mig henrive af det gøglende skin. Ideen om et frit, eventyrligt liv henrev mig, og en heftig, ungdommelig lidenskab gav mig kraft og mod til at trodse alverden. Fortryllesen over den berømte linedanserinde, ingen nu genkender i min ulykkelige hustru, rev mig ud af en hæderlig stilling i samfundet og bragte mig til betlerstaven. Jeg vovede et eneste dristigt spring over grænsen for det mig så forhadte og foragtede konveniensliv¹ – og jeg blev for mit hele liv en slave af den frihed, jeg forgudede. Min lidenskab var et blændværk, som alle lidenskaber; og den kunst, jeg beundrede, udøver jeg nu selv med en afsky, der gør mig til en rædsel for mig selv og til en bizar, fast djævelsk modsigelse af mit eget væsen. Med sønderlidt hjerte må jeg fremkalde latter omkring mig; og når jeg er lykkeligst i mine fremstillinger – når alle jubler og klapper over mine luftspring og mit fortvivlede ridt – når huset genlyder af latter over mit minespil – da fortærer tusinde slanger mit hjerte, og det er mig som jeg hørte Helvedes hån latter over mit forspildte liv”.

”Det er sygdom, kære Hr. Ritter! Det er hypokondri, som kun en læge kan helbrede Dem for, men som ingen virkelig grund har i Deres dog lykkelige og misundelsesværdige liv. Hvor kan De kalde et liv forspildt, som De anvender til så mange menneskers glæde og oplivelse? Og hvor kan De foragte en kunst, der – således som De udøver den – hæver sig højt over den ringe plads, indskrænkede, ensidige og fordomsfulde mennesker anviser den? Den mand er ingen gøgler, som med liv og begejstring kan fremstille menneskekraften, i dens raskeste og dristigste flugt gennem legemsverdenen, og med sandhed afbilde den lave, åndelige menneskenatur i dens latterligste modsætning til guddomsbilledet, hvorfra den er sunket. Den, der formår det, stræber på sin vis til det fælles store mål for al skøn og ædel kunst: Levende fremstilling af det sande og skønne”.

”Hvad hører jeg!” – udbrød den gamle, og der strålede atter et efterskin af ungdommelig ild i hans øjne – ”så gives der endnu et menneske, som således for alvor bedømmer min foragtede kunst, og jeg er ikke den eneste afsindige, der således kunne betragte den! Velan, jeg vil endnu dog tro, der er noget i den id, jeg gav mit liv for. Noget højt og stort er det vel ikke, som jeg fordom indbildte mig – men aldeles foragteligt kan det dog ikke være, som kan bringe en ædel, ung mand som Dem, til at sætte sig ud over den almindelige mening. Velan! De har kaldt billedet af min sværmeriske

---

¹ ☺: Sømmelig livsførelse, i overensstemmelse med vedtægter, god tone; etikette

ungdom tilbage i min sjæl. Jeg vil dog endnu engang drømme de kære, gamle drømme om igen, inden det er forbi med alle drømme hernede. – Det er et ord, Hr. Greve! I fjorten dage er De min skolar; men under én betingelse: De må ikke tilbyde mig nogen løn eller gave derfor. Deres kærlighed til min foragtede kunst er mig den skønneste løn; og skal jeg have nogen glæde deraf, må vort forhold være aldeles frit og uegennyttigt. Jeg ved, De er en rig mand og behøver aldrig, som jeg, at ågre¹ med Deres pund og fornødre en fri kunst til næringsvej; men lov mig dog først dyrt og helligt, at De aldrig i Deres liv, i hvad stilling De så kommer, vil gribe til den ulyksalige og fortvivlede beslutning, at gøre Deres og andres tilværelse afhængig af en kunst, som De kun kan agte og elske, når den udøves aldeles frit og for sin egen skyld!”.

”Det kan jeg med fuldkommen sikkerhed love Dem” – svarede Grev Frits – ”skønt jeg næppe ville føle mig ulykkelig i Deres stilling. Min livsvej er dog nu afstukken, og jeg har ingen grund til at ønske den anderledes. Jeg ærer Deres delikatesse, hvad den første betingelse angår, uagtet den gør mig til Deres bestandige skyldner. Vi begynder altså i dag, Hr. Ritter! ikke sandt? Og Deres datter tager dog del i øvelserne og lærer mig linedansen på ståltråden? På en almindelig linie går jeg allerede temmelig sikkert. – Og ved De mimiske øvelser må Deres datter, som Columbine, være med! Uden kvindelig opmuntring kommer jeg ingen vej”.

”Ja så!” – sagde den gamle og betragtede ham med et skarpt, mistænkeligt blik – ”min datters vejledning er Dem måske vigtigere, end min; dog nej, Grev Falkenberg! Deres ansigt lyver ikke, og jeg vil ikke miskende Dem. Jeg anser Dem for en mand af ære, der også ved hvad han er andres ære skyldig. De sædvanlige smukke ting, De af og til har sagt min datter, ved både hun og jeg hvad vi skal tage for; men den varme, hvormed De ofte har talt om vor ringeagtede kunst, overbeviser mig om, at det ikke er lejlighed til et letsindigt eventyr, De her søger. Hvis så var – ville Deres møje desuden være spildt. – At de ønsker min datters nærværelse, kan jeg forstå: Uden kvindelig opmuntring havde jeg heller intet lært, som overgik det almindelige. Dog også i denne henseende et alvorligt forord! Mærker De, at Deres deltagelse for min Gjasinda i mindste grad overstiger den mur, vor stand og vore forhold for denne verden har oprejst imellem os – så lov mig på ære og samvittighed, øjeblikkelig at afbryde et bekendtskab, som måske kunne være farligt for Dem, men på ingen måde for mig eller min datter! –

---

¹ ☺: Drive åger; drage nytte af; udnytte

Det hører med til vor stands og stillings egenheder, at vi ikke må sætte vor ære som mennesker, i andres dom over os, men kun i vor egen”.

Den åbenhjertighed og stolte selvtillid, hvormed den gamle herre sagde dette, jog blodet op i kinderne på den unge greve, som ikke kunne fordøje sig selv, at håbet om et nærmere og fortroligere forhold til den smukke Gjasinda var hoveddrivfjederen til hans eventyrlige foretagende. Hans svar var noget forvirret; men han gav Ritter sit æresord på, at han intet øjeblik længere ville attrå hans og hans families selskab, end det kunne bestå, med hvad han skyldte dem og sig selv.

Med et liv og en glæde, som familien næppe kunne erindre sig at have set hos den gamle Ritter, førte han nu sin nye lærling til det store magasin i baggården, der tjente dem både til teater og ridehus, og hvor de undertiden om formiddagen øvede sig for lukkede døre uden tilskuere. Pietro og Gjasinda var forundrede vidner til den raske, smidige Grev Falkenbergs første ekvilibristiske prøve, hvorved han allerede lagde en temmelig fast holdning og nogen tidligere øvelse for dagen. Men hans lyst og iver og hans for en begynder usædvanlige dristighed fornøjede i særdeleshed den gamle. Ved de mimiske øvelser påtog greven sig Pierrotrollen, som han ofte i sin skolegang havde spillet for sine meddisciple, og det lykkedes ham, allerede ved det første forsøg, selv at aftvinge den alvorlige Ritter en hjertelig latter, et særsyn, som Pietro og Gjasinda endnu aldrig havde set, thi hvor ofte end den gamle havde bragt andre til at le, syntes han dog selv ikke at kende anden latter, end den der kom af bitterhed og foragt for livet og dets glæder. Gjasinda var sjæleglad over den forvandling, der syntes at være foregået med hendes tungsindige fader, og da øvelsestiden var forbi, takkede hun greven med hjertelighed for det heldige indfald, hvorved han havde gjort hendes fader ung igen.

Hver dag fortsattes nu disse øvelser, og Gjasinda lærte greven med lethed at bevæge sig på stållinien. Aldrig havde Grev Frits levet lykkeligere dage. Den gamle Ritters rystede sundhed forbedredes synligt, og til alles forundring talte han nu ofte med liv og heftighed ved bordet. Fra morgen til aften var Grev Falkenberg som et medlem af den ritterske familie; han kom intet andet sted, og dagene fløj for ham som timer. For den gamle kunstberider havde han en ærbødighed, der selv forekom ham besynderlig, og han havde et slags frygt for at mishage ham, som han ikke kunne forklare sig; hvor ofte han end havde leet ved den gamles minespil, kunne han dog intet ansigt tænke sig, hvori han med større gru ville kunne se foragt eller vrede udtrykt. Om sit liv og sin skæbne talte Ritter aldrig; men hans

anskuelser af livet i almindelighed var ofte genstande for hans aftensamtaler, når han ikke med liv og begejstring talte om videnskab og kunst, som næsten var det eneste i verden, han syntes at have kærlighed og agtelse for. Med stolt foragt og selv med hån betragtede han næsten alt, hvad der i verden kaldes indretning, så vel i videnskabelig som i borgerlig henseende, og gav ofte sin harme derover luft for Grev Frits. For en stor del stemte den ubændige eventyrer med ham, kun med den forskel, at han med ungdommelig lystighed udlo og morede sig over pedanteriet og småligheden, som den gamle Melankolicus i vrede alvorligt og bittert imod. Forholdet mellem Ritter og hans kone var stedse Grev Frits en gåde; thi skønt han syntes at bemærke en spændt deltagelse hos den blege, døve kone, hver gang Ritter blev højrøstet, og et udtryk af tilbagetrængt glæde, når hun så ham livlig og opvakt – hørte han dog næsten aldrig, at de talte et ord til hinanden. Grev Frits henvendte ofte talen til madam Ritter, uden at det nogensinde lykkedes ham at bringe hende ind i nogen samtale.

Dette hindrede dog ikke hans begejstrede underholdning med fader og datter. Ofte blev de afbrudt og parodieret af den lille Pietro, uden at de bekymrede sig derom. Undertiden gav dette dog anledning til latter, og da var Pietro højst lykkelig. Men ingen var dog lykkeligere end den unge greve. Medens han nu dagligt så Gjasinda, syntes næsten hele hans øvrige liv med hele den øvrige verden at være forsvundet af hans erindring. Den ene uge gik efter den anden, og en hel måned var således forsvunden, uden at Ritter eller Grev Falkenberg syntes at tænke på afrejse eller skilsmisse.

En dag havde den gamle Ritter stødt sin fod og kunne ikke være til stede ved formiddagsøvelserne i magasinet. Pietro og Gjasinda foretog dem denne gang alene med Grev Frits. Pietro var endnu bestandig på scenen den lykkelige og uden for scenen den ulykkelige elsker, uden at han derfor kunne tabe sit gode lune; men han troede, ikke uden grund, at have bemærket, at siden Grev Falkenberg var blevet som et fast medlem af selskabet, spillede Bajaz en langt ubetydeligere rolle uden for scenen og blev med alle sine vittigheder aldeles fordunklet hos Gjasinda af den lystige greve. Han havde nogle gange ikke på den fineste måde søgt at gøre sin overlegne medbejler latterlig, endogså ved de offentlige aftenforestillinger, hvorved greven havde sin plads blandt tilskuerne i en krog nærmest ved scenen. Rygtet om den fremmede unge herre, som altid der havde sin plads og som var en daglig tilbeder af Demoiselle Ritter, var allerede de fleste tilskuere bekendt, og Bajaz havde undertiden sin glæde af, som ved en uforsigtighed, at komme til at overpudre ham eller få sin bajadshue til at falde ned over hans blonde hoved;

men Grev Frits lo altid selv derover og tiltroede ikke den lystige Pietro nogen ondskab. I sin herres fraværelse skulle nu Pietro være mesteren ved denne formiddagsøvelse; men han så med ydmygelse, at han der var aldeles tilovers, da greven og Gjasinda ikke engang lo ad hans indfald, men havde kun øjne og øren for hinanden. Ved rideøvelserne lod Pietro sin harme gå ud over hesten; men jo stærkere den løb, jo raskere og dristigere fór den kække skolar af sted, og Gjasinda klappede i hænderne af glæde. Da de endelig svævede ved siden af hinanden i en smuk pas de deux¹ på de parallelle stållinier, og Pietro skulle angive takten dertil på trommen, forekom det ham som de denne gang med mere frihed end sædvanlig kastede forelskede blikke til hinanden, og han kastede trommen i sin skinsyge, gjorde et spring og slog, som af vanvare, sin springstok mod stållinien, hvorpå hans lykkelige medbejler uden balancérstang syntes at svæve som i den syvende himmel; Grev Frits tabte ligevægten og var nær ved at styrte hovedkulds ned; men Pietro havde nu den ærgrelse at se Gjasinda ængsteligt række sine arme ud imod ham og hindre det, hvorved de kom i en øm og fortrolig stilling. Pietro gjorde endnu et saltomortale i sin lunefulde fortvivelse, men stødte sig. Han humpede ud af ridehuset og smældede med døren.

”Lille Pietro er vred i dag” – sagde Gjasinda – ”det var også synd, vi lod ham gøre så mange løjer forgæves; når man kun vil le ad ham, er han den godmodigste gæk af verden”.

”Da havde han dog lyst til at se mig styrte ned” – sagde Grev Frits – ”hans glæde over, at De hindrede det, syntes mig lidt tvungen. Tror De ikke, kære Gjasinda, at han hellere havde set mig brække halsen, end således reddes?”.

Gjasinda rødmede. ”Hvor kan De tro det? kære Falkenberg!” – svarede hun – ”han har jo glædet sig ret hjerteligt med os alle over det ubegribelige mirakel, Deres venskab for os og deltagelse for vor kunst har gjort med fader. – Men var det ikke bedst, om vi nu også gik herfra?” – tilføjede hun med synlig uro – ”det passer sig næppe, at vi her øver os ganske ene. – Sandt at sige har jeg også fået en lille skræk i blodet og står ikke ganske sikkert på linien”.

”Er det muligt, Gjasinda!” – udbrød Grev Frits henrykt, idet han greb hendes hånd og trykkede den lidenskabeligt – ”De frygter ikke selv for den farligste stilling og er blevet således forskrækket for mig! – Havde jeg også virkelig brækket halsen, havde jeg dog ikke været at beklage”.

---

¹ Direkte oversat: ”Trin for to”

Han hjalp hende forsigtigt hen ad linien til stigen og følte hvorledes hendes hånd bævede i hans. Hun stod nu fast på stigenes øverste trin og støttede sig til den lange balancérstang, som stod oprejst ved stigen. ”Bi, lad mig hjælpe Dem!” – råbte han og svang sig fra linien med sin egen balancérstang. Da han nu stod på gulvet og opløftede øjnene til hende, hvor hun i barnlig blufærdighed syntes at have glemmt al sin kunst og behændighed, var det ham pludselig som da han så hende første gang i hendes barndom: ”Ja, jeg ser dig atter, min engel på himmelstigen!” – udbrød han henrykt og nærmede sig hende med udbredte arme – ”Kom, kom, du evigt velsignede! Kom, lad mig neddrage dig til mig på jorden og flyve salig med dig gennem dine himle!”.

”For Guds skyld, Grev Falkenberg!” – svarede hun med bævende stemme – ”De glemmer Dem selv og vore forhold! Gå dog bort, og lad mig stige ned!”.

Han gik beskedent et par skridt tilbage; men hun svimlede på stigen, overvældet af den længe skjulte følelse, som nu med gensidig styrke var udbrudt imellem dem. Grev Frits ilede til – han modtog hende med overvættens salighed i sine arme, og det første elskovskys bekræftede, hvad ingen af dem havde ord til og hvad de til fulde havde læst i hinandens øjne.

”Bravo! Bravo!” – råbte i dette øjeblik den lille Pietros bajadsstemme. De fór forskrækkede fra hinanden og så mod en luge i magasinet, hvorfra det ulykkelige bravoråb kom. Der så de ikke alene Pietro, der med sin narrehue på, fordrejede sit abeansigt i et triumferende grin, idet han spottende klappede i hænderne; men ved hans side så de et ansigt, der med sin mørke, frygtelige alvor virkede som et forstenende medusahoved¹ på de elskende. Det var den gamle Ritters åsyn, som de aldrig før havde set med så forfærdeligt et udtryk af bitter, menneskefejensk harme og dyb, tragisk kummer. Gjasinda udbrød i heftig gråd og skjulte sit blussende ansigt med begge hænder, idet hun fór ud af døren og lod den forfærdede Grev Frits alene. Det var ham som han ved indgangen til det salige paradys ved et grueligt syn var nedstyrtet i en afgrund. Han havde slået øjnene til jorden for den gamles knusende blik. Han stod som fastnaglet til gulvet og vidste ikke, hvad der var blevet af ham og Gjasinda. Da han kom til besindelse, så han sig ene i det tomme magasin. Døren stod åben, men loftslugen var lukket. Han vovede næppe at se derhen. Narrens skadefro bravoråb klang endnu i hans øren, og det grinende abeansigt med bajadshuen stod endnu for hans øjne,

---

¹ Den kvinde i den græske mytologi, som afbildes ved sit afhuggede hoved med hår forestillende slanger

som en djævelsk skærende modsætning til det truende dommeråsyn, hvis bebrejdende blik var trængt som lyn i hans sjæl.

Forvirret og nedslået, gik Grev Frits til sit værelse. Han lyttede ved døren til sideværelset; men der var dødsstille. Han rev kunstberiderdragten af sig og iførte sig sin sædvanlige dragt. Han tænkte på en udsoning med den gamle, hvis tillid han så ubesindigt havde skuffet; og som han nu alvorlig eftertænkte sit forhold og sin stilling og hvad der var hændt, kom efterhånden hans rolighed tilbage, og han var snart enig med sig selv. ”Hun elsker mig” – sagde han – ”og hun må blive min hustru – lad mine frænder og hele verden sige, hvad de vil! – Jeg er myndig og min egen herre. – Jeg vil ikke lege med min egen og hendes lyksalighed”.

Med den faste beslutning at gøre det afgørende skridt, gik han ud og bankede kæk og frimodig på døren hos Ritters; men den var lukket i lås, og ingen lukkede op. Han vedblev at banke og gjorde til sidst en sådan larm, at tjenerne løb til og troede, han ville sprænge døren. ”De er alle ude, min herre!” – sagde opvarteren – ”de gik for et øjeblik siden. Men der er allerede dækket, og de må vist straks komme tilbage”.

Grev Frits gik atter ind på sit værelse. Kort efter ringede det til Table d’hôte. Han gik til sin sædvanlige plads; men de fire stole i hans nærhed stod ledige, og den ritterske familie lod sig ikke se. Urolig og ængstelig gik han fra bordet før måltidet var endt. Han greb sin rejsehue, uden selv at vide hvad han ville foretage sig. At tænke på at opsøge dem i den store, fremmede stad var umuligt, og vente på sit kammer til de kom hjem, var ham uudholdeligt. Han betænkte sig pludselig, kastede rejsehuen fra sig, skrev hastigt en billet¹ til den gamle Ritter og forseglede den. Med den befalede han sin tjener at stå uden for Ritters dør og ikke vige af pletten, indtil han kom hjem, og da straks levere ham billetten egenhændigt. ”Du skal intet svar have!” – tilføjede han – ”i morgen tidlig, om ikke før, afhenter jeg det selv”. Han greb nu huen igen og løb ud i den ham aldeles fremmede by, som han allerede havde været seks uger i uden at have set. Det var ham, ligesom han havde været i et fortryllet slot og som den hele verden der uden for nu var blevet ham fremmed. For at forslå de underlige tanker og overvinde sin uro, løb han fra gade til gade, uden at se sig om eller lægge mærke til vejen. Mørket faldt på, og han vidste ikke, hvor han var. Da så han en stor, prægtigt oplyst bygning for sig; mange mennesker strømmede derind; han fulgte mekanisk med strømmen. Han stod i forsalen til operahuset. Han greb i lommen, tog en billet og gik ind. Der spillede en trylleopera, hvori en ulykkeligt forelsket

---

¹ I dette tilfælde en kort, skriftlig meddelelse eller et lille brev

prins igennem tusinde forvandlede scener og tryllerier forgæves søger sin bortførte prinsesse, indtil han endelig, selv forvandlet til en olding, genfinder hende i skikkelse af en gammel, grim taterkvinde¹. Han elsker hende endnu og omfavner hende med ungdomsfyrighed, hvorpå en velgørende fe åbenbarer sig og forynger de tro elskende i hinandens arme.

”Ak, Gjasinda, Gjasinda!” – sukkede Grev Frits, idet han tumlede ud af operahuset – ”ser jeg dig ikke endnu i aften, ser jeg dig måske aldrig. – Gud i Himlen! hvis de allerede var borte! – var det måske min egen ulykkelige historie, jeg så? – Skal jeg først se hende igen, når vi begge er gamle og grå? Og hvor er så den velgørende fe, som kan kalde vor ungdom og glæde tilbage?” – Med en uro og ængstelse, som næsten betog ham sans og samling, tumlede han frem gennem den store skare komediegængere, som lo og spøjte over stykket og nogle fejltagelser med dekorationerne. Det var ham umuligt at finde vej; han sprang op i en ledig fiacre² og lod sig i flyvende fart køre til ”Den gyldne Ørn”.

Da han sprang af uden for det store, oplyste skilt med den gyldne, flyvende ørn, var det sildigt. ”Er Ritters kommen hjem?” – spurgte han næsten åndeløs den travle opvarter, der kom ham i møde med et lys i hver hånd – og som forstenet af skræk hørte han nu, at de ved Pietro havde ladet alt deres gods afhente og deres regning betale – for ikke at komme tilbage. Grevens egen tjener kom i det samme med den forseglede billet, som han ikke, efter befaling, havde kunnet aflevere til Hr. Ritter egenhændig og ikke havde turdet betro til den lille Pietro.

”Men, min Gud, hvor er de da?” – udbrød Grev Frits og vaklede, idet han sønderrev billetten.

”Man fortæller allehånde,” – svarede opvarteren og trak på skuldrene – ”det har nok ikke hængt så rigtigt sammen med dem – man taler om et falsk navn, som her er stor straf for – man taler om ”politische umtriebe” – den gode Hr. Ritter, siger man, har været spion eller i ”tugendbund” eller noget værre. Politiet skal have fået nys derom, og den smukke familie skal over hals og hoved have forladt staden, uden at få passet påtegnet. Man vil i mørkningen have set dem køre ud af Brandenborgerporten”.

---

¹ Tigger. m.v.; sigøjner

² ☪: Hestedrosche; en lille firhjulet uaffjedret hestevogn, som regel med en foldetag, opkaldt efter en keltisk helgen fra 500-tallet, St. Fiacre, som man mente kunne helbrede hæmorider. Droscherne udlejedes første gang ca. 1650 fra Hotel de St *Fiacre*, Paris, og den deri manglende komfort mente man var et godt behandlingsmiddel, jf. diverse internetoplysning

”Skaf mig straks postheste!” – råbte Grev Frits – ”der, tag mit pas og skaf mig det påtegnet! – inden et kvarter må jeg være på vognen. – Lad mig straks få min regning! – Løb og pak ind, Johan!”.

”Det vil blive vanskeligt, Hr. Greve, at få passet så silde” – indvendte opvarteren – ”men jeg skal gøre min flid. – Hvorhen, tør jeg spørge, skal der stå at rejsen gælder?”.

”Hvorhen du vil – den vide verden rundt – ud af Brandenborgerporten” –

”Altså vel til Hamborg?”.

”Ja vel, til Hamborg, og hvor du vil – men kun hastig!”.

Opvarteren rystede på hovedet og gik. En halv time efter rullede Grev Frits i en postvogn i mulm og mørke ud af Brandenborgerporten, uden bestemt plan og hensigt og i en stemning som en febersyg, der i vild fantasering er løbet fra sine oppassere og har taget postheste, for at oplede sine drømmebilleder i den vide verden.

Tre måneder efter denne begivenhed læstes i Altonaer-Mercur og Hamborger-Correspondent fra Danmark, at den rige Grev Frits Flemming til Falkenberg var død og havde efterladt sig besiddelser til beløb af syv tønder guld. Det var den unge Grev Falkenbergs fader.

Et halvt år efter at Grev Frits havde forladt Berlin, blev han med glæde modtaget i sit fædreland af sine frænder og venner. Man havde ikke i lang tid hørt fra ham, men været i megen uro for ham, til man endelig ved en rejsende havde erfaret, at han lå farlig syg i Hamborg. Hans sygdom havde været langvarig, hvortil efterretningen i aviserne om faderens død havde bidraget. Tjeneren, som i begyndelsen af hans sygdom havde plejet ham, var blevet angrebet af samme sygdom og var død i Hamborg. På Grev Frits' forlangende havde man indgivet ansøgning for ham om afsked fra den diplomatiske post i Petersborg, hvortil han ikke følte sig skikket. Vigtige privatanliggender kaldte ham nu til hjemmet: Som universalarving til de betydelige godser, havde den unge Grev Falkenberg en så udstrakt privat virksomhed for sig, at han ikke ønskede at anvende sit liv og sine kræfter til andet. Den langvarige, hidsige feber, han i Hamborg havde gennemgået, syntes at have bragt ham anledningen til hans sygdom i forglemmelse, og

ingen af hans venner vidste heller det mindste derom. Forestillingen om den skønne Gjasinda og den gamle Ritter var vel ikke ganske udslettet af hans sjæl; men de adspredte minder derom så vel som om hans hele ophold i Berlin stod fjerne og tågede for ham, som skygebilleder af en underlig dejlig, men dog forfærdelig drøm, hvorom han ikke vidste hvad der var virkelig oplevet, og hvad der hørte til hans feberfantasier. Han var endnu noget bleg og mager af sygdommen, da han så sin fædrenestad og sine gamle venner igen. Over den største del af sin rejse havde han holdt en slags dagbog, som vel kun indeholdt flygtige og afbrudte optegnelser, men hvorved han dog selv kunne tilbagekalde sig det meste af hvad han havde erfaret på sin rejse. Så snart han nu følte sig fuldkommen helbredet, og hans sædvanlige livlighed og munterhed kom tilbage, tog han sin rejsejournal frem og glædede ofte sine venner med de mange, lystige eventyr, han havde oplevet på sin rejse. Hans fætter, Stahl, som var en kæk og dristig husarofficer, fandt deri mest behag; men den lærde, besindige Helman, der i sin vens fraværelse var blevet magister og medlem af adskillige lærde selskaber, bekymrede sig kun om det solide og spurgte mest om frugterne af hans ophold i universitetsstæderne. ”Men hvad gjorde du da i Berlin? Der var du jo over en måned” – sagde han en aften og tog rejsejournalen fra ham – ”lad mig dog se, hvad der står om universitetet og de berømte lærde!”.

”Jeg giver dine universiteter og dine lærde en god dag!” – svarede Grev Frits – ”vil du vide hvor mange tiggerbreve på lærd rang og værdighed der inden år og dag udstedes og hvor mange navneværdilærde, der stemples af de videnskabelige laugsmestre, så kan du vel sagtens finde det i en eller anden bog, som ingen læser. – Dog med de videnskabelige anstalter kan jeg måske tjene dig”. – Her greb han overgiveren Reichards ”Passagier”¹, som lå på bordet. – ”Hør nu efter! Men det må være på tysk, ellers har det ingen klem: Die 1808 gestiftete Universität, die königliche Academie der Wissenschaften – das königliche medicinische chirurgische Collegium – die königliche Academie der Künste und mechanischen Wissenschaften – die Academie militaire – die Vieharzneyschule etc. etc. etc.” Han opregnede endnu en halv snes akademier og gymnasier og standsede endelig ved ”das Irrenhaus”.

”Du endte dog aldrig der?” – afbrød Helman ham – ”men så du virkelig alt det?”.

---

¹ Formentlig *Der Passagier auf der Reise in Deutschland und einigen angränzenden Ländern ...*, af Heinrich August Ottokar Reichard (1751-1828), udg. 1803

”Det kunne jeg have set alt sammen og meget mere, når jeg havde villet – og endda været lige klog”.

”Men der står jo ikke et ord om Berlin i journalen” – sagde Helman forundret – ”ikke engang om dine dumme streger. – Vi skal se, du har aldrig været der”.

”Det hul i mit liv og levned må der en poet eller gal mand til at udfylde” – svarede Grev Frits alvorligt – ”thi om jeg virkelig har været der, tør jeg ikke sværge på, og det synes mig dog, som det er det eneste sted i verden, hvor jeg virkelig har levet; men når jeg tænker derpå, komme alle de ravgale feberfantasier igen, og det er mig som jeg var en eventyrprins, der skulle oplede en dejlig prinsesse og først finde hende, gammel og indskrumpen, når jeg selv er blevet gammel og grå; og det er jo dog galskab, ved jeg. Komedier synes mig jeg har set der – de dejligste tryllekomedier af verden – og somme tider synes det mig, jeg selv har spillet med – og fløjet i luften med en fe eller gudinde, og at jeg aldrig har været lykkeligere i mine dage. – Men hvorledes Berlin ser ud, kan jeg ikke sige, om det skulle koste mit liv. Så meget tror jeg dog er vist, at jeg til sidst er kørt ud af en port, som de kalder Brandenborgerporten, men i mulm og mørke og med en susen i mit hoved, som jeg var beruset”.

”Du har vist allerede i Berlin haft sygdommen i kroppen” – sagde Helman – ”men kan du intet fornuftigt erindre om så mærkelig en stad, som er hovedsædet for hele Nordtysklands lærdom og kultur, så giver jeg ingen pibe tobak for komedierne og alt det andet galskab, du har set og glemt”.

Det var St. Hans aften to år efter Grev Falkenbergs hjemkomst. Blandt den store mængde kildevogne¹, som i tætte støvskyer rullede til Dyrehaven, var der en smal pindevogn², med grønne, frynsede hynder, som, med et par små bønderheste for og en rask, halvvoxen bondeknøs til kusk, fór således af sted, at man næppe kunne øjne hvem der sad på vognen, idet den som i et væddeløb snurrede alle de andre vogne forbi, medens svøben knaldede og tre stærke mandsstemmer sang ud af støvskyen visen i Røverborgen: ”Velkommen, varme purpurskål!”.

---

¹ Kapervogne, beregnet til sommerkørsel

² Fjællvogn, hvis sider er tremmeværk; vogn af tynde fjæle, pindeværk, jf. ODS

Førend visen var ude, standsede vognen på en grøn plet i Dyrehaven. Med et let spring stod allerede en af selskabet i det grønne. Det var en høj, smækker herre med en figur som Johan Bolognas svævende Mercur på Charlottenborg¹. Han tog stråhatten af sit blonde Titushoved² og tørrede støvet af sit ansigt, der skinnede af sundhed og overmodig livslyst. Det var Grev Frits, der, for sit muntre og utvungne væsen og sine idelige overtrædelser af konvensen, nu almindeligt kaldtes den gale Grev Falkenberg.

”Jeg har fået munden fuld af støv” – sagde han – ”og ser jeg ud som I andre, kan jeg straks træde op som Pierrot for det højtærede publikum her og behøver ikke at krybe i en melsæk for kostumets skyld. – Børst mig, drenge!” – råbte han til de små opvartere, der straks var ved hånden; han kastede en håndfuld småpenge til dem, og de gav sig straks i færd med hans blå kasimirs³ knæfrakke, der var hvid som en møllertrøje, og hvori han, med sine snehvide underklæder, ikke var Pierrot ulig. Hos den ene af hans ledsagere skinnede der en glimrende husarofficeruniform frem gennem støvdækket; han havde et kækt, ungt krigeransigt med begyndende mundskæg og et fint fipskæg i hagekløften. Det var hans fætter Stahl. Den tredie af disse kildegæster var magister Helman; han kom sidst og med nogen ubehjælpelighed ned af vognen; han så mindst ud til at kunne synge røversangen for alvor. I hans rolige ansigt syntes ingen lidenskab endnu at have efterladt sig spor. Han fremtog straks et rent, uoprullet, blåternet lommelærklæde, for dermed at afbørste sig, men stak det af nænsomhed i lommen igen, uden at udfolde det, trak langsomt handskerne af og afbørstede med hænderne den lange, noget gammeldags sorte kjole og de korte, sorte benklæder, som med store tombaksspænder⁴ omsluttede et par sorte rasmageruldsstrømper⁵.

”Det var en lykke, ingen kunne se os for støvet” – sagde Helman – ”samt at vi ikke brak halsen eller kørte nogen i grøften. Gør jeg mange slige ekskursioner med dig, Grev Frits! er jeg i stand til aldrig at komme til at beklæde nogen plads i fakultetet”.

”Det var da ingen stor ulykke” – svarede hans lystige ven. – ”Du må tro, du har godt af at få pedanteriet rystet af dig engang imellem; som jeg

---

¹ ???

² ???

³ ☪: Cashmere; fint, dunet uld voksende under ydre hår fra Cashmere ged; et fra Orienten stammende, af kashmiruld vævet, fint, blødt, kipret stof, jf. diverse internetoplysninger

⁴ Tombak er en kobberlig messinglegering, sammensat af kobber, hvid arsenik og zink

⁵ ☪: Rasmager; væver. Fremstiller finere uldgarn/halvkamgarn/”rasmagergarn”

mærker, er der dog endnu en smule fri natur i dig, som ikke lærdommen har fået bugt med, og blev jeg en Mefistofeles¹, kunne du måske endnu blive min Faust² eller i det mindste hans gode, stræbsomme skolar”.

”Gud bevare os begge derfor!” – svarede Helman – ”du har ret forelsket dig i alle vilde, fantastiske sværmerier, Frits! Det duer ikke, må du tro”.

”Begynder I nu at disputere om Faust igen?” – sagde Stahl. ”Lad os hellere komme herfra, inden man kender os på den smukke, standsmæssige ekvipage! Havde en skikkelig fodgænger kendt mig og kaldt mig en laps – som let kunne være hændt – måtte jeg jo med al min uret have hugget ham tværs over, hvis jeg ikke i morgen i hele garnisonens øjne ville være lige så uærlig som en skarpretter. Når man er på farten med dig, Frits galning! bør man altid være civil”.

”Men civiliseret måske ikke, mener du? Nu ja, lidt overgiven er jeg sagtens; men hvad ondt er der i at køre rask på en kildevogn? Og I var jo selv lige så gale som jeg. Nu lystig, kammerater! Der har vi allerede en bajads”.

En trompet skingrede fra et af de nærmeste telte, og uden for på en bræddeforhøjning stod en bajads, i den sædvanlige hvide lærredsdragt og med den grå sukkertophue. Efter at han havde blæst tre gange i trompeten, opremsede han sin opfordring til det ærede publikum således: ”Med kongelig allernådigst tilladelse vil Hr. Brandt og familie have den ære at give en forestilling, bestående af fysikalske, mekaniske og magnetiske kunster med kort, ure, ringe, dåser, frø og sand, hvilke skulle bestå i ganske nye kunststykker, der aldrig før er set i verden, og som sikkert ville vinde et kunstelskende publikums bifald; derefter ekvilibristiske og gymnastiske kunster, balancekunster og stigedans; til slutning en pantomime: Columbine i Fandens kløer eller Harlequin som djævlebesværger. Vor stræben skal være at vinde et agtbart publikums tilfredshed. Courage, courage, mine herrer! Indgangen åbnes klokken seks”.

”Hører I, ekvilibristiske kunster og pantomime!” – råbte Grev Frits – ”dem må vi se!”.

”Det er jo de samme gøglere, vi så i skolen” – sagde Helman – ”så jeg ret, var det den samme bajads”.

---

¹ Den fristende og forførende djævel i historien om Faust, se næste note

² ”Faust” er en fortælling, der bl.a. handler om den lærde Heinrich Faust, der påkalder Mefistofeles (djævelen), baseret på en virkelig person, den tyske alkymist Dr. Johann Georg Faust (o. 1480-1540)

”Hvad siger du? Dem vi så i skolen, dem med det dejlige barn på stigen?” – udbrød Grev Frits og blev blussende rød – ”nej, det er aldrig muligt – de hed jo ikke Brandt; hvad var det nu de hed?”.

”Det husker jeg ikke” – svarede Helman – ”men jeg husker nok, det gjorde mig ondt for det smukke, uskyldige barn, som de løb omkring med og fordærvede, og som du var så forgabet i, at du nær var løbet bort med dem”.

”Som det lader til altså din første kærlighed, Falkenberg!” – sagde Stahl – ”nu ja, den slags kærlighed kender jeg også, og man skulle ikke spotte dermed. Vort hele øvrige liv har måske næppe så ren og skøn en følelse, som slige barndomsforelskelser”.

Grev Frits var bleven forunderlig til mode. Erindringen om det dejlige barn på stigen stod atter klart med hele hans barndomsliv for hans øjne og syntes ham at blande sig med de drømme og feberfantasier, hvorfor han endnu anså alle de halvforglemte minder om hans ophold i Berlin, der var og blev ham et besynderligt, halvt udslettet blad i hans livsbog. ”Du syntes, det var den samme bajads?” – spurgte han, som drømmende – ”ham, der kunne råbe så forfærdeligt bravo – nej, nej! Det var jo noget, jeg drømte engang. – Nu, bort med alle drømmerier! – Vi vil være lystige! Hvad er klokken?” – vedblev han og rev sit ur op – ”halv seks – altså først om en halv time; lad os gå ind så længe i et telt og skylle støvet ned med et glas rhinskvin! De luftspringere må vi se! – Jeg giver nu vrimmelen på Bakken og alt det andet galskab en god dag!”.

Snart sad de tre venner i et af de prægtigste forfriskningstelte om et lille bord med vin og bagværk. De var ene i teltet, og der var kommet en fortrolig og ret hjertelig tone imellem dem, idet deres barndomshistorier fra den fælles skolegang var blevet genstande for samtalen.

”Husker du den formiddag, Helman!” – sagde Grev Frits – ”da du sad i din hjertens uskyldighed og tyggede på din hebraiske grammatik, og jeg fløjtede: ”Fryd dig i livet” med ærværdig mine på din regning?”.

”Det blev jeg vel nødt til at huske” – svarede Helman – ”conrektoren¹ fór jo over mig som en stormvind og troede, det var mig, der fløjtede, og jeg troede, sandt for Herren, han var pludselig gået fra forstanden. Men jeg husker også, hvorledes du gav mig fuld erstatning for de prygl, da jeg kom til ulykken med hans paryk” –

”I den ulykke var du jo også uskyldig” – afbrød Frits ham – ”hvem kunne forlange, at så lærd en dreng, som du, skulle kunne holde lyset over en

---

¹ ∩: Konrektor/ rektor; medforstander ved en (lærd) skole; også (embedstitel for den) lærer, som i rang følger umiddelbart efter rektor, jf. ODS

klassisk stil og bekymre sig om en moderne konrektorparryk! – Det var også mere for min egen fornøjelse end for at redde dig, at jeg gjorde illuminationen komplet og satte mit lys til kasteslets vestlige ornamentet”.

”Måge til disciplin har der nok heller aldrig været i nogen skole” – sagde Stahl – ”vi var jo værre, end en flok røverunger. At der er kommet et ordentligt menneske ud af den skole, er mig ubegribeligt”.

”Af sådanne skoler kommer netop de bedste” – tog Grev Frits ivrig ordet. – ”Jeg ville ikke have undværet det gale liv for meget; nu ved jeg dog, hvorledes det går til blandt de vilde i naturstanden eller i et fuldkomment anarki: Den stærkeres naturlige ret, mod og styrke, list og behændighed, troskab og falskhed – alle midler gælder – enhver hytter sig selv og sine venner, som han kan bedst – man slås, man snor sig, man slutter traktater, man lærer at forskanse sig, man bliver hele statsmænd og generaler, inden man kommer i mesterlektie, og alle talenter må udvikle sig og gøre sig gældende i en hast. – Det kalder jeg den rette skole for naturudvikling og menneskekundskab; hvad er alverdens raffinerede skoler og opdragelsesanstalter mod en sådan velsignet, tøjlesløs drengfristat?”.

”Også når vi havde drikkegilde” – sagde Stahl – ”og der ikke var én af os ædru uden Helman? – eller når vi løb fra fjerdelektiehøreren¹ og kapitulerede fra toppen af lindetræet med ham om det mindste antal håndtagere?² – og når vi gjorde skolestrædet usikkert for alle skikkelige folk med vore snebolde? Eller når vi om markedsdagsaftenerne malede bønderhestene blisser og stjerner i panderne, og de fulde bønder så var nær ved at slå hinanden ihjel over de forvandlede krilliker?³”.

”Raske, lystige drengestreger!” – sagde Grev Frits – ”Hvad ulykke skete der vel? Et blåt øje og en banket trøje vankede der iblandt – men de unge kræfter udvikledes, og blev her oprør i landet i dag eller i morgen, brød alle slaver og gavtyve ud, behøvede man kun en af os på råd med, for at finde på forsvarsmidler; en sådan gavstrikkeskole er vigtigere for staten, end nogen drømmer om. Nå, hvad tænker du på? Helman! Du ser jo på dit glas som det var en bønnebog”.

”Jeg tænker på” – svarede Helman – ”at vi må takke vor Gud, at vi ikke nu priser vor herlige, frie naturudvikling i et højere uddannelsesinstitut for skælmer og gavtyve, eller at du ikke nu løber verden om, som en ussel og foragtet gøgler”.

---

¹ Lærer, der underviste en bestemt klasse (Første- Femtelektiehører), jf. ODS

² Straf, især i skoler; slag i den flade hånd med f.eks. et ris eller tov, sammenlign nævlinger, som var slag i den flade hånd med den tykke ende af samme; Ingemann nævner i rigt mål disse afstraffelsesmetoder i sin Levnedsbog

³ ♂: Krikke (hest); nedsat betegnelse, jf. øg

”Det kunne jeg endnu have lyst til” – svarede grev Frits opfarende – ”blot for at vise dig og alle spidsborgere, at jeg har mere respekt for et raskt og levende gøglerliv, end for et dødt og kedsommeligt hædersmandsliv i eders afmålte honnetitetssfære. Dog nej, jeg bliver hidsig, tror jeg. Endnu et glas på godt, gammelt venskab! Vore barndomserindringer og vore ungdomsdrømme skal leve! Men hør, nu blæser Bajaz igen derude. – Betal her, Helman! Jeg løber i forvejen og skaffer os en god plads”.

I et spring var han ude af teltet. Stahl og Helman blev endnu en god stund siddende og talte med deltagelse og ikke uden bekymring om deres fælles ven, som med al sin lystighed dog siden udenlandsrejsen forekom dem helt besynderlig, især når han talte om den del af hans rejseliv, der lå nærmest ved hans farlige sygdomsperiode og ligesom var udfaldet af hans sjæl og opløst i lutter drømmerier og forvirrede billeder. Hans lystige overgivenhed forekom dem heller ikke altid ægte, men syntes dem undertiden fremtvunget af en bestræbelse efter at bortslå og glemme hine farlige drømmerier.

De hørte atter trompeten udenfor og skyndte sig at opsøge deres lystige ven i kunstberidernes fjællebod. Der sad han utålmodig på den forreste bænk og betragtede det forrevne tæppe, som skjulte et lille teater i baggrunden af den snævre ridebane. Et par opvartere løb frem og tilbage og gjorde tilberedelser til de bebudede kunster; deres dragt og udseende røbede armod og mangel, og den slet dekorerede skueplads lovede intet af betydenhed.

”Det kan dog umuligt være dem” – sagde Grev Frits fortrædelig – ”den trup var jo velhavende, og når vi trådte ind i det gamle ridehus, blev vi altid overraskede af pragt og glimmer. Eller skulle de være blevet forarmede siden? De var jo i stort ry”.

”Ikke alt, hvad vi beundrede den gang, ville vi nu beundre” – bemærkede Helman. – ”I ti år kan også den slags ry med den gamle flitterstads let være falmet. Frynserne om forhænget hist lader dog til at have været guldtråd engang, og husker du drengen, der blæste sæbebobler? – Ser jeg ret, står endnu hovedet og halvandet ben af ham på lapperne der midt imellem træerne”.

”Ja, du har ret!” – udbrød Grev Frits glad – ”der stod en dejlig dreng og blæste sæbebobler på forhænget – skulle det endnu være levninger af ham? – skulle det dog være dem? – skulle man således have ladet dem forarmes og ikke skønnet anderledes på dem?” – Han greb uvilkårlig med hånden efter sin brevtaske, der var fuld af bankosedler, og gik hastigt ud. Da han kom tilbage, var han lettere både om hjertet og i lommen; han havde

udtømt sin rigdom i hånden på den gamle kone, der med en stor kysehat på, sad ved den mørke indgang og solgte billetter. Nu satte han sig atter forventningsfuld på sin plads. Der var kun få tilskuere; man forhalede tiden, medens Bajaz uophørligt blæste fra stilladset og opfordrede kildegæsterne til at se de mageløse kunster. Imidlertid faldt tiden tilskuerne lang, og man begyndte at trampe utålmodig. Endelig fremtrådte en uanselig, fattigt klædt mand, som hverken Grev Frits eller hans venner nogensinde før havde set, og søgte forgæves at vinde bifald med nogle af de almindeligste taskenspillerkunster med kort, ure, ringe, sand og frø. Af medlidenhed skænkede dog nogle tilskuere ham et par klap, der blev overdøvet af hyssen.

”Jammerlige løjer!” – sagde Stahl – ”lad os gå!”.

”Jeg må dog have taget fejl” – sagde Helman – ”den trup gjorde jo heller ikke taskenspillerkunster”.

”Nej, det er ikke dem” – sagde Grev Frits mismodigt og stirrede, som drømmende, på forhængen i baggrunden. – ”Lad os dog blive og se ridekunsterne!”.

Taskenspillerbordet blev nu borttaget og en mager hest blev trukket frem. En høj, smal skikkelse fremtrådte i en afbleget, ussel ridderdragt og med et langt, frygtelig udtæret ansigt, som et sort, påklinet skæg forgæves skulle give et kraftigt udseende. Med besværlighed steg han op på hesten; han var stiv og svag; de sædvanlige ekvilibristiske kunster kostede ham anstrengelse og satte ham i den øjensynligste livsfare, hvilket man også kunne se på et par ængstelige ansigter, som af og til tittede halvt frem bag teaterforhængen i baggrunden. Bajaz, der nu også var trådt frem, var en lille, halt mand med en stor, tilsat papnæse. Han stod og smældede med pisken og søgte forgæves ved de sædvanlige krumspring og vittigheder at more publikum og skjule sin egen ængstelighed for sin gamle, svage herre. Da endelig kunstberideren skulle springe gennem tøndebåndene på sadlen, kom hesten ud af det besværlige firspring, og den gamle herre styrtede hovedkulds ned. Bajaz lod som det hørte til og slog en kolbøtte for at give sin herre tid til at rejse sig og komme på hesten igen; men den gamle blev liggende uden tegn til liv, og nu glemte Bajaz sin rolle og kastede sig jamrende over ham. I samme øjeblik styrtede en ung, dejlig pige i halv mamelukdragt og med flagrende, sorte lokker frem fra teaterforhængen og kastede sig med et jammerskrig over den gamle herre; og næsten i samme øjeblik stod Grev Frits ved hendes side med blussende kinder og betragtede hende med et forbavset blik. Hun udstødte et dæmpet skrig, da hun så ham,

men forlod ikke den gamle, og de bar alle tre den besvimeede kunstberider ud af ridebanen.

Der var nu stor uro blandt tilskuerne. De fleste havde medlidenhed med den gamle, og damerne beklagede ham højt, idet de forlod fjælleboden og udtømte hvad småpenge de havde i deres syposer til den gamle kone ved indgangen, som blev siddende roligt og syntes ikke at mærke eller bekymre sig om, hvad der var forefaldet. Men den del af publikum, som fyldte de bageste bænke og som var af den laveste folkeklasse, brummede højt over at de intet fik at se for deres penge, uden en dårlig rytter, som faldt af hesten. Nye tilskuere strømmede af nysgerrighed over denne uro ind, og snart var alle bænkene langt tættere besatte end før. De fleste, som ikke havde set, hvad der var forefaldet, men havde nylig betalt for indgangen, forlangte med uro og støj, at man dog skulle begynde. Helman og Stahl, som blot ventede på Grev Frits for at forlade fjælleboden, søgte forgæves at berolige de nye tilskuere med at fortælle dem kunstnerens uheld. Man havde betalt, hed det, og ville ikke gå bort uden at se noget, og larmen blev snart frygtelig.

Endelig hinkede Bajaz frem, gjorde en saltomortale til undskyldning og lovede, at man nu straks skulle begynde igen. Hans herre – sagde han – havde blot fået en lille hjertekvavappelse¹, som straks ville gå over; og medens man atter fremtrak hesten, som en af opvarterne før havde trukket ud, lykkedes det Bajaz at underholde publikum med nogle ret heldige indfald og ved at stå på hovedet eller vende mølle hver gang en utålmodig stemme lod sig høre. Endelig fremtrådte i den gamle herres ridderdragt et ungt, velskabt menneske, men så tilsmurt i ansigtet med alle slags farver, at ingen kunne se, hvad ansigtsfarve han egentlig havde, og om det var en europæer eller en tatueret² amerikaner. Han sprang med lethed på den galopperende hest og gjorde de vanskeligste ekvilibristiske kunster med den største raskhed og behændighed.

”Men min Gud, det er jo Grev Frits!” – hviskede Helman forskrækket til Stahl.

”For Guds skyld, ti stille!” – svarede Stahl – ”jeg kendte ham straks. Når ingen får det at vide, kan det være det samme – det har ingen fare med ham, når kun hesten holder skridt”. – Nu stod han på hovedet på saddelen, og det gik godt. – Tøndebåndene sprang han let igennem; til sidst vandt han et stormende bifald ved at springe med en saltomortale fra hesten, og løb ud, uden at hilse eller takke.

---

¹ ☺: hjertekvababbelse

² ☺: tatoveret

Efter en kort mellemscene, som udfyldtes med slet musik, rullede tæppet op for det lille teater. Den unge pige, som før havde ladet sig se i mamelukdragten og som formodentlig også skulle have vist sig til hest, trådte nu frem, som Columbine, i en simpel, men nydelig, hvid kjortel; hun syntes vel noget urolig og forvirret, men havde dog en ret heldig, naiv indledningsscene, til musik af "Ach du lieber Augustin!"¹ med Bajaz, der fremtrådte med sort maske som Arlequino. Derpå fremtrådte med lange, listende skridt en høj, hvid skikkelse i den sædvanlige Pierrotdragt og med pudret ansigt; han spillede den stupide, måbende Pierrot med overordentligt held; og da han i næste scene fandt Arlequinos tryllestav og uden sit vidende manede en trold eller djævel frem, i hvem man genkendte lysepudseren, var hans forfærdelse så grotesk latterlig, at han indhøstede larmende bifald.

"Min Gud! det er også Frits" – hviskede Helman til Stahl – "det har han jo gjort for os i skolen – men er han da rent gal! – Hvad vil folk sige!"

—

"Når vi kun selv kan tie" – hviskede Stahl – "kan jo ingen i verden drømme om det galskab".

Pierrot havde nu fået mod igen og var blevet stolt og hovmodig over sin magt over trolden, der på hans befaling bortførte Columbine. Hun blev igen reddet af Arlequino, der havde fået sin tryllestav tilbage; dermed var pantomimen ude, og Pierrot sluttede scenen med et højst komisk udtryk af skuffet glæde og frygt for selv at komme i djævelens kløer, som han truedes med. Under stormende bifald rullede tæppet ned, og publikum adspredtes.

Helman og Stahl havde næsten stået en halv time alene i den tomme, dunkle fjællebod og ventet på Grev Frits.

"Nu kunne han dog vel gerne have fået sig vasket og omklædt" – sagde endelig Stahl – "lad os gå ind bag tæppet og se, hvor han bliver af!".

Helman syntes, det var upassende, og man ventede endnu et kvarter; men Frits kom ikke. Utålmodigt sprang endelig Stahl frem og drog forhænget til side fra det lille teater; men der var intet menneske at se: Hele fjælleboden var mørk og øde.

Gennem den slet sammenføjede bræddevæg skinnede der lys fra teltet bag ved fjælleboden. Stahl bemærkede et hestedækken, som skjulte indgangen dertil; han drog det til side, og med forbavselse stod han og Helman som fastnaglede til jorden, og vovede ikke at træde ind i det mat

---

¹ En kendt wienerfolkesang, komponeret af Marx (Markus) Augustin (1643-1685) i 1679. H. C. Andersen (1805-1875) benyttede den i sit eventyr "Svinedrengen"

oplyste telt, hvor en højtidelig dødsstilhed herskede, og hvor de så deres ven i et for dem ubegribeligt forhold til den ulykkelige familie.

En mand, i hvem de genkendte den uheldige taskespiller, gik ud af teltet med en medicinflaske og en lang seddel i hånden, tillige med en af stadens dueligste læger. – På en slags feltbord brændte to lys blandt nogle kopper og glas, der syntes at være brugt til åreladning.

Den gamle kunstberider lå dødbleg med forbundet hoved på en stråmåtte, med nogle hestedækkenpjalter over sig. Ved hans fødder sad på en tromme den gamle kone, som de havde set ved indgangen. Hun havde taget kysehatten af, og de så et gammelt, endnu smukt, men af kummer fortæret ansigt, som uafladelig var henvendt mod den syge. Med ryggen til dem knælede tvende¹ skikkelser foran kunstberiderens leje. Det var den skønne Columbine og Grev Frits, der endnu halvt var maskeret som Pierrot. På en kuffert i krogen af teltet sad den lille Bajaz uden maske med det gamle abeansigt og betragtede den sørgelige gruppe, medens han betænkelig rystede på hovedet og af og til viskede sig en tåre af øjnene.

Endelig afbrød den gamle, syge herre den almindelige tavshed. ”Larmer og skriger de endnu derude?” – sagde han – ”må de endnu springe og gøgle for at skaffe mig fred? Nej, nu er det forbi. – Grev Falkenberg!” – vedblev han og stirrede på ham – ”ja, De lever – det er Dem – jeg kendte Dem nok – og De har gjort Dem til spot for min skyld – De ville skaffe mig ro og skaffede mig den skrækkelige latter at høre, som så ofte har hånet og spottet min kval, men aldrig så forfærdeligt som i denne time. – Da jeg så Dem og Gjasinda sidst sammen” – vedblev han efter et ophold – ”besluttede jeg, at De aldrig skulle se os mere i denne verden. Kun alt for snart måtte jeg tro, at den beslutning også var den evige Dommers – jeg så Deres fulde navn i en avis blandt de døde – men jeg sønderrev bladet og tav”.

”Den evige Dommer ville det anderledes” – svarede Grev Frits. – ”Min fader bar samme navn som jeg”.

”Den alvorlige død blev en hemmelig forsoner imellem os” – vedblev den gamle langsomt og afbrudt – ”men Gjasindas munterhed var borte, og det gik tilbage med os. I Deres fødeland har man behandlet os skånsomt. – Gjasinda troede Dem i Petersborg. – Hun ville endnu engang se det land, hvor hun først havde set Dem, som barn. – Jeg gav efter for den barnlige grille – og her skulle De se os i vor største ydmygelse og elendighed!” – Han holdt begge hænder for øjnene og holdt inde.

---

¹ 3: To

”Fat Dem, bedste Hr. Ritter!” – udbrød Grev Frits – ”bliv kun frisk og opfyld min bøn! og al elendighed er forbi, min fader! Ak, hvi flyede De mig i det øjeblik, da jeg ville lægge mit liv og min lykke i Deres hånd! – Jeg var graven nær – jeg tabte bevidstheden om det eneste tidspunkt i mit liv, hvori jeg havde levet. – Nu er den kommet tilbage – nu er det atter udfyldt, det vigtige blad i min livsbog, som var udrevet og forsvundet. Læg Gjasindas hånd i min, ærværdige fader, og lad os alle være lykkelige! Jeg er min egen herre; jeg skylder ingen uden Gud regnskab for mit liv, og med Gjasinda er jeg den rigeste og lyksaligste mand i verden”.

”Kan Grev Falkenberg ægte en omvandrende gøglerske?” – spurgte den gamle bittert. – ”Skal den sidste rest af min ære fratages mig i graven? Skal jeg kaldes en kobler¹ og forfører, som kom hid for at lokke Dem i en fordærvelig og vanærende snare? – Skal min ulykkelige datter tælles blandt de foragtelige skabninger” – –

”Fader, fader! Hvad siger du” – afbrød Gjasinda ham og rejste sig. – ”Jeg kan, jeg vil aldrig blive hans! – Det er en umulighed – jeg ved det. Men nu har jeg set det land igen, hvor han blev født og hvor jeg så ham i vor barndom – jeg har set ham selv – og jeg ved” – hun standsede – ”Jeg vil nu ikke længere betænke mig på hvad du fordrede i hin skrækkelige time. Sig nu eden, min fader! og jeg skal aflægge den – om mit hjerte så brister”.

”Gud forbarme sig! Hvilken ed? Gjasinda!” – udbrød Grev Frits og fór hastigt op, idet han greb hende i sine arme. ”Jeg forlader dig nu aldrig i verden! Vil din fader ikke blive her – følger jeg dig og ham til Verdens ende! Jeg bliver en fri og frejdig kunstberider som han – så gør stand og stilling ingen forskel imellem os. – Et lyksaligere liv er der dog ikke til, end den frieste og herligste af alle kunster og at flyve med dig over jorden til himlen med lyst og glæde!”.

”Et elendigere liv er der ikke under solen” – afbrød den gamle ham mørk og bitter, og den heftigste spænding gav atter hans stemme kraft. – ”Måske er denne time min sidste. – Unge menneske! gør mig ikke afsindig på ny og bild mig ind i min dødsstund, at jeg var en kunstner! – En gøgler var jeg – det ved jeg nu – men jeg var det til gavns, og derfor skal staven ikke brydes over mig. Gøglere er vi dog alle – kejseren på sin trone – som narren i fjælleboden. Også du, Falkenberg, også du er en gæk, som jeg, men du er det til gavns – derfor agter jeg dig. Du har raset for den samme elendige kunst som jeg. Du har, som jeg, sat dit liv og din lyksalighed i en elskovsdrøm, som dog også engang må forsvinde”. – Her traf hans stirrende

---

¹ En, som hjælper til med at formidle et ægteskab; nedsættende: Kirsten Giftekniv

blik den stille grædende kone ved foden af lejet, som ikke hørte hvad han sagde, men betragtede ham med så smertelig deltagelse, at det fór ham som en dolk gennem sjælen. ”Dog nej!” – sagde han og rakte hende sin bævende dødninghånd. – ”Du holdt fast ved drømmen, hvor elendig den gjorde dig; det var kun mig, der bedrog dig og mig selv med en følelse, ingen kan genkalde, når den er flygtet. Se dette åsyn, Falkenberg! – Når Gjasinda således stod ved din dødsseng, og du lå gammel og fortæret der som jeg – så ville du måske ikke nænne at sige, hvad hun der nu dog ikke hører – men du ville dog mene det i dit hjerte”.

”Gjasinda!” – sagde Grev Frits bevæget og så hende i de skønne, tårefulde øjne – ”svar du for mig! ville jeg mene det?”.

”Nej, nej, fader!” – udbrød Gjasinda og vædede faderens hånd med sine tårer – ”du mener det ikke heller – du kan ikke mene det!”.

”Vel, børn, vel!” – sagde den gamle med mattere stemme – ”mit sidste øjeblik er nær – når jeg er død, vil jeg ikke stå adskillende imellem eder. – Gøgleri og tant er det til hobe, hvad der forener og adskiller mennesker. Dog – jeg ser, du er fast og urokkelig i din dårskab, min søn! Jeg vil dog formilde den i verdens øjne – jeg vil betro dig og min datter en hemmelighed, som hun der kun ved” – her pegede han på den gamle kone. – ”Det elfebens skrin, moder!” – råbte han med en anstrengelse, som næsten udtømte alle hans kræfter, idet han stirrede stift på hende og fremtog en lille guldnøgle, han bar i en lidse¹ på brystet.

Hun syntes ikke at have forstået hans ord; men da hun så nøglen i hans hånd, nikkede hun og ilede til kufferten. Med et lille elfebens skrin i hånden kom hun hastigt tilbage, og et flygtigt udtryk af glæde oplivede det lidende ansigt. ”Francesco! Francesco!” – sagde hun med skælvende stemme og med en tone, hvori det bebrejdende opløstes i en overvældig kærlighed – ”tør jeg nu dog igen nævne det gamle, kære navn? – Skal jeg dog endnu engang se dig som jeg sidste gang så dig, da du rakte mig dette gemme, dit navns og din kærligheds grav! – I tyve lange år var du ikke Francesco. – Bliv det et øjeblik igen! og jeg vil tro, du har elsket mig. – Kun et blik af den gamle Francesco! og jeg vil tro, de tyve ulykkelige år var en drøm – og at du endnu og evig er den samme”.

”Store Gud! Forbarme dig over mig!” – udråbte den gamle heftigt og rejste sig halvt i lejet med udbredte arme – ”Agnese! min Agnese! – står du atter for mine øjne, som i hin time, da jeg salig begravede mit navn og min ære for at følge dig! Var det dig, jeg bebrejdede min ulykke! – Var det dig,

---

¹ ☺: Stærk vævet, snoet tråd

jeg pinte med min kval og mine nag! – Var det dig, som bad den forbarmende Gud om blindhed og døvhed, for ikke at se og høre din forvandlede brudgom! – Kun halvt blev din bøn opfyldt: Du har ikke hørt, hvad jeg var for et uhyre; men du så det hver dag i mit åsyn – og elskede mig dog. – Mine plageånder kendte du ikke – det var ikke krænket æresfølelse – ikke hovmod og menneskeforagt, som fortærede dig – det var ikke skuffet tro til dig selv og din livstid – det var skuffet kærlighed, som gjorde dig elendig – og jeg – jeg var din plageånd. Ak, kan du – kan du tilgive!”.

Den gamle, ulykkelige kone hørte intet ord af, hvad han sagde, men hun læste det i hans blik og hans miner og sank med et heftigt glædesskrig og med en strøm af brændende tårer om hans hals.

”Nej, nej, det var dog ingen drøm!” – hviskede oldingen mat og trykkede hende til sit hjerte, idet han hævede de halvbrustne øjne mod himlen. – ”Den forbarmende Gud være lovet! – Kærligheden kan slumre længe, længe – men den dør dog ikke. Fyrsten kan blive en gøgler og kan dog dø salig. – Gud velsigne dig, min Agnese! Gud velsigne Jer, mine børn! – Mit rige er ikke mere af denne verden”. – –

Med disse ord sank han kraftesløs tilbage, drog et dybt suk og faldt sammen.

Bleg og afsjælet lå den gamle Ritter udstrakt på lejet. Gjasinda græd og vred sine hænder. Grev Frits søgte at berolige og trøste hende. Den lille Pietro sad på kufferten, med sin bajadshue dybt ned over panden, med albuerne på knæene og hovedet i begge hænder, og hulkede. Men den gamle, døve moder lukkede oldingens store, brustne øjne, kyssede ham kærligt på de indtørrede læber og bad stille og inderligt, idet en forunderlig, salig glæde tindrede gennem smerten i hendes dybtindfaldne, sorte øjne.

Stahl og Helman var under dette optrin trådt ind i teltet; de sluttede sig med inderlig deltagelse til den sørgende familie; men ingen af dem kunne endnu ret begribe Grev Frits’ fortrolige forhold til de ulykkelige.

Efter den afdødes sidste vilje blev nu elfenbensskrinet åbnet, og Helman fremtog deraf et gammelt, ormstukket pergamentsdiplom med et stort vokssegl og en del andre papirer. Han læste dokumenterne højt, og med forundring hørte man beviserne for den gamle Ritters høje stand og fødsel. Hans rette navn var Francesco Allori; han havde været en florentinsk princip¹ af gammel fyrstelig stamme.

---

¹ ☺: Fyrste

”Er det sandt!” – sagde den lille Pietro og sprang op – ”så anstår det mig ikke at sidde her og flæbe som over en simpel, borgerlig husfader – så fik min salig herre dog en glimrende udgang, og så ved jeg nu også, hvad denne stads betyder”. – Han gav sig nu til at rode op i kufferten og fremtog et stort, sort klæde med et fyrsteligt, silkebroderet våben på. – ”Se efter i dokumenterne, mine herrer, om dette ikke er det rette! En flyvende ørn i rødt felt og en stige. – Rigtig, så står der. – Ak ja, den stige måtte han bære på tænderne, stakkel! – og ørnen måtte han selv være, når han fløj gennem ridebanen med de gamle fødder på skimlen. Men nu skal folk dog se, vi er fornemme folk!” – vedblev han med en stolt mine og svøbte ligklædet om sig, idet han gik gravitetisk¹ frem og tilbage forbi liget. – ”Jeg er ikke længere Bajaz; nu er jeg drabant² og holder nattevagt ved min højsalige herres og fyrstes paradeseng”. – Idet han således, uden at man agtede på ham, gav sit lune luft og syntes at udtømme sig i hjerteløs spot over den tragiske modsætning mellem fyrsteherligheden og gøglerlivet, som her syntes at smelte sammen i det natlige, fattigt oplyste telt, hvor den alvorlige død var trådt ind og havde gjort alt lige – tørrede narren dog af og til en tåre af sine øjne, medens han trykkede bajadshuen ned over panden. Endelig udbredte han det fyrstelige ligklæde over den døde og gik hen og tændte alle lysestumper og præser, han kunne finde, for dog at give dyrehaveteltet så meget som muligt udseende af en fyrstelig ligparadesal.

Tre dage efter den gamle kunstberiders død gik der i den skønne sommernat et ligtog med fakler gennem Jægersborg Dyrehave. Kisten blev båret af bønder, og over låget lå Francesco Alloris fyrstelige ligklæde. Grev Frits og alle hans venner fulgte, tillige med den lille Pietro og en talrig skare af alle de fremmede marionetskuespillere og fjællebodskunstnere, som lod sig se i Dyrehaven, og som satte en ære i at følge en så udmærket kunstbroder til graven.

På landsbykirkegården, hvor begravelsen skete, stod tvende sortklædte kvinder ved graven og strøede blomster på kisten. Det var Gjasinda og hendes moder. Den gamle kones sorg var mild og rolig. Gjasinda var heftigt

---

¹ ☺: Højtideligt

² ☺: Soldat hos en fyrstelig person

bevæget. Fra graven førte Grev Frits dem i en lukket vogn til en stille familie af hans bekendtskab i hovedstaden, hvor de forblev til Gjasindas første heftige sorg var overvunden, og hendes ungdomsstyrke og livsglade natur havde gjort deres rettigheder gældende. Grev Frits så hende hver dag, og deres lykkelige kærlighed var snart almindelig bekendt. Rygtet om det gamle, ormstukne pergamentsdiplom forsonede den store verden med grevens valg. Med næsten fyrstelig pragt blev Grev Falkenbergs og Gjasindas bryllup fejret. Moderen flyttede med sin datter ind i det falkenbergske palads; men et halvt år derefter lå hun på landsbykirkegården ved sin gamle ægtefælles side. Den lille Pietro hørte ligesom til familien og vedblev til sin høje alderdom at være den lystige person i Grev Falkenbergs hus. Den halte fod havde han fået, da han ville rive sin lykkelige medbejler ned af linien. Han var gået i sig selv og havde opgivet den tåbelige grille at ville gøre sin harlekingslykke, som Columbins elsker, til virkelighed. Når Gjasinda siden, som en lykkelig moder, dansede med sine børn på armen og sang:

”Herlige vovespil!
Hæv dig, hvo flyve vil!”

erindrede Grev Frits stedse med glæde hine lykkelige dage i ”Den gyldne Ørn”, og den lille Pietro gjorde et saltomortale. Men hver St. Hans aften, når alle andre rejste til Dyrehaven, tog den falkenbergske familie, uagtet deres protestantiske trosbekendelse, altid ud til den katolske menigheds lille, dunkle kapel i Bredgaden, hvor de bivånedede et rekviem, som med al den mangel på udvortes højtidelighed og kirkelig glans, hvormed det her blev udført, dog altid bevægede dem dybt og inderligt. Dette rekviem havde de foranstaltet efter den stille moders sidste ønske. Til hendes beroligelse havde de måttet love hende, at på denne hendes ulykkelige ægtefælles dødsdag, der både havde adskilt og i sandhed forenet dem, skulle der årligt i dette kapel læses en sjælemesse for tvende genforenede sjæles salighed.

~~~~~